

Forsterker
reiseopplevelsen.

Tide AS
Årsrapport
2017

Innhold

- 6 Styrets beretning
- 13 Erklæring til årsregnskap og årsberetning
- 15 Resultatregnskap
- 16 Eiendeler
- 17 Egenkapital og gjeld
- 18 Avstemming av egenkapital
- 19 Kontantstrømpstilling
- 21 Noter
- 68 Revisjonsberetning

Visjon:

Gode reiseopplevelser hver dag

Forretningside:

Tide skal være en lønnsom, fremtidsrettet og ledende leverandør av kollektivtransport og reiser i Skandinavia. Gjennom våre verdier, profesjonell ledelse, kompetente medarbeidere, effektiv drift og god service skal vi skape fornøyde kunder, medarbeidere, samarbeidspartnere og eiere.

Forsterker
reiseopplevelsen.

Årsberetning

Styrets beretning

Tide AS har gjennom 2017 økt omsetningen sin med 16 %, og har med dette skapt et godt fundament for videre vekst. Den norske aktiviteten leverer noe svakere tall enn tidligere år, noe som i hovedsak er knyttet til høyere drivstoffpris og svakere inntjening på en av de kommersielle rutene. Den danske virksomheten leverer vesentlig bedre resultat enn 2016. I året som vi har lagt bak oss vant Tide flere store anbud, hvor den nye kontrakten i Trondheim var den klart største.

Virksomhetens art

Tide AS har som visjon å skape gode reiseopplevelser hver dag. Med en total omsetning på NOK 2,8 milliarder, er Tide AS Norges nest største og Danmarks fjerde største selskap for kollektivtransport med buss. Konsernet og den norske virksomhetens hovedkontor er i Bergen, mens den danske virksomheten ledes fra Odense.

Tide var ved inngangen av 2017 notert på Oslo Børs (Ticker «TIDE»). Det Stavangerske Dampskibsselskab AS (DSD) kjøpte i begynnelsen av 2017 alle aksjene i Tide AS – og tok selskapet av børs. Selskapet har ved utgangen av 2017 3 737 ansatte og opererte i alt 1 561 busser.

Aktiviteten i selskapet foregår i hovedsak i konsernets datterselskaper, Tide Buss AS og Tide Bus Danmark A/S. Tide Buss AS har også et datterselskap (Tide Verksted AS) som utfører reparasjons- og vedlikeholdstjenester for deler av bussparken til den norske virksomheten. I Danmark er verkstedtjenestene en integrert del av Tide Bus Danmark A/S.

Kjernevirksomheten til konsernet er busstransport for offentlige og private kunder. Omsetningsmessig er den største aktiviteten anbudskjøring for fylkeskommunale oppdragsgivere og de danske trafikkelskapene. Den norske virksomheten driver i tillegg ekspress- og flybusskjøring, samt turkjøring. Utover dette har selskapet aktivitet innenfor reiselivssegmentet, hvor selskapet leverer opplevelsesreiser i Norge og Europa.

Konsernet hadde en kontraktsreserve på NOK 13,9 milliarder kroner, samt en betinget kontraktsreserve relatert til opsjoner på NOK 2,2 milliarder kroner ved utgangen av 2017. Dette er en økning i ordreserven på NOK 3,7 milliarder. Selskapet er fornøyd med veksten i ordreserven, og mener dette gjør selskapet bedre rustet til å vinne nye lønnsomme kontrakter i årene som kommer. Selskapet har ved utgangen av 2017 vunnet to nye store kontrakter i Norge for rutebusskjøring. Den største kontrakten er rutekjøring i Trondheim som har oppstart sommeren 2019. Dette er den største kontrakten

som er vunnet i Tidekonsernet noensinne, og har totalt en kontraktsverdi på nesten NOK 4 milliarder. I tillegg vant selskapet rutebussproduksjon i Ryfylke. Denne kontrakten har en kontraktsverdi på i overkant av NOK 300 millioner med opsjonsårene. Tide vant også konkurransen om å kjøre flybuss til Flesland for fem nye år. Konsernet har også gjennom 2017 vunnet flere store turkontrakter. Vi ser at kontraktene på tur får en større langsiktighet enn tidligere. I Danmark har selskapet også vunnet flere kontrakter for rutekjøring, bl.a. i Haderslev, Kerteminde, Middelfart og regionalbuss kjøring på Syd-Jylland.

Resultatutvikling

Konsernets resultat før skatt ble NOK 18 millioner i 2017 mot NOK 2 millioner året før, en økning på NOK 16 millioner. Den norske virksomheten har, etter flere års positiv trend, fått en reduksjon i resultatet for 2017. Mye av årsaken til den negative utviklingen knytter seg til en økt konkurransesituasjon i Flybuss-markedet i Bergen samt en økt drivstoffpris. Det danske segmentet har for 2017 hatt en vesentlig fremgang, men segmentet leverer fortsatt negative tall.

Driftsinntektene var totalt NOK 2 782 millioner i 2017, en økning på NOK 378 millioner sammenlignet med fjoråret. Dette skyldes at Tide gjennom 2017 har fått helårseffekt av nye anbud startet i Danmark i 2016, samt oppstart av to nye anbud i Norge siste halvår av 2017. I tillegg har aktiviteten knyttet til konsernets tur-aktiviteter økt gjennom 2017.

Totale driftskostnader var NOK 2 505 millioner i 2017, en økning med 352 millioner sammenlignet med 2016. Økningen henger i hovedsak sammen med økt aktivitet. Netto finanskostnader var NOK 17 millioner i 2017, en reduksjon på NOK 2 millioner sammenlignet med 2016. Dette skyldes lavere rente.

Tide AS (morselskapet) hadde et resultat før skatt på NOK -4 millioner i 2017 mot NOK -8 million året før. Endringen er i hovedsak knyttet til høyere finansinntekter i 2017 vs. 2016.

Balanse, finansiering, likviditet og investering

Totalbalansen for Tidekonsernet var ved utgangen av 2017 på NOK 1 570 millioner kroner. Til sammenligning hadde konsernet en balanse på NOK 1 548 millioner ved utgangen av 2016. Verdien på anleggsmidlene har gått ned siden 2016, men det har vært en økning i aktiviteten, noe som har medført økte omløpsmidler. Egenkapitalen utgjorde NOK 359 millioner kroner ved utgangen av året. Dette tilsvarer en egenkapitalandel på 23 %.

Tidekonsernet hadde NOK 591 millioner klassifisert som langsiktig rentebærende gjeld pr. 31. desember 2017 mot NOK 565 millioner året før. Avdrag for 2018 er klassifisert som kortsiktig rentebærende gjeld og utgjorde NOK 131 millioner pr. 31. desember 2017. Tilsvarende tall for 2016 utgjorde NOK 139 millioner. Avdrag på langsiktig rentebærende gjeld utgjorde NOK 114 millioner i 2017. Året før var tilsvarende tall NOK 93 millioner. Det ble tatt opp nye lån på 90 millioner, mot 323 millioner i ny gjeld i 2016. Tidekonsernet finansierer i all hovedsak den norske virksomheten i ulike operasjonelle leasingavtaler. Den danske virksomheten benytter i større grad tradisjonell bankfinansiering på grunn av MVA-regler i Danmark. Innbetaling ved salg av anleggsmidler utgjorde NOK 58 millioner i 2017, mot NOK 28 millioner året før. Det ble gjennomført investeringer for NOK 60 millioner i 2017 mot 291 millioner i 2016. Aktiviteten mellom årene kan variere mye avhengig av om en vinner store kontrakter eller ikke, og om disse finansieres ved operasjonell leasing eller ved bankgjeld. De to nye anbudskontraktene i Norge er begge klassifisert som operasjonell leasing. Total nåverdi av leasingforpliktelsen på disse kontraktene er om lag MNOK 140.

Selskapet har ved avleggelsen av regnskapet for året 2017 også foretatt en vurdering av om noen av kontraktene har en for lav inntjening for å forsvare den bokførte verdien av de aktuelle driftsmidlene. En slik vurdering inneholder flere forutsetninger og antakelser, og mindre endringer i disse vil kunne gi store utslag i den estimerte kontantstrømmen. Det henvises til Note 2 for ytterligere informasjon.

Likviditetsbeholdningen var NOK 192 millioner ved utgangen av 2017 mot NOK 181 millioner i 2016. Utover dette hadde Tidekonsernet NOK 114 millioner i ubenyttede trekkrettigheter ved utgangen av 2017.

Totalbalansen for Tide AS (morselskapet) var ved utgangen av 2017 på NOK 577 millioner. Til sammenligning hadde selskapet en balanse på NOK 479 millioner ved utgangen av 2016.

Kontantstrømmen fra driften ble NOK 122 millioner i 2017, mot NOK 152 millioner året før. Reduksjonen skyldes

endring i kundefordringer og annen kortsiktig gjeld som påvirker kontantstrømmen fra drift negativt. Konsernet gjennomførte tidlig i 2017 en refinansiering av den mest vesentlige delen av våre bankengasjement. Se også Note 17 i konsernregnskapet. Konsernet har overholdt sine lånebetingelser gjennom hele året.

Finansiell risiko

Markedsrisiko

a) Valutarisiko

Tide har en lav valutaeksponering. Konsernet eksponeres i hovedsak for valutarisiko knyttet til det danske datterselskapet Tide Bus Danmark A/S. Risikoen er knyttet til omregning fra DKK til NOK, samt til et svært begrenset antall transaksjoner med eksterne parter i utenlandsk valuta. Beløpmessig er disse transaksjonene av uvesentlig størrelse. Utover dette har Tide ingen vesentlige løpende transaksjoner i utenlandsk valuta. Kjøp av busser for det norske markedet, gjøres stort sett i norske kroner, og tilsvarende i det danske markedet. Selskapet har i de siste årene opplevd at prisene i større grad varierer med endringer i valuta. Det er ikke gjort valutasikringer knyttet til innkjøp, men selskapet gjør løpende vurderinger av om dette er hensiktsmessig knyttet til innkjøp av nye busser hvor selskapet har valutarisiko. Indirekte har konsernet en valutarisiko knyttet til innkjøp av drivstoff, da dette igjen påvirkes av utviklingen mellom NOK og USD. Imidlertid har de fleste kontrakter for rutekjøring prisreguleringsmekanismer som medfører at konsernet over tid begrenser denne risikoen.

b) Priserisiko

Konsernet er eksponert for svingninger i priser på innsatsfaktorer, hvor drivstoff er den viktigste. Ved svingninger i drivstoffprisene blir selskapets anbudsinntekter regulert for variasjonene. Det er ikke en fullstendig sikring av prisendringer, da kontraktene har noe ulik ordlyd og reguleringsmekanisme.

c) Renterisiko

Tides renterisiko er knyttet til langsiktige lån og bankinnskudd. Lån med flytende rente medfører en renterisiko for Tide sin kontantstrøm som delvis motvirkes av kontantekvivalenter med flytende rente. Fastrenteinstrumenter eksponerer Tide for virkelig verdirisiko. Bruk av fastrentelån vurderes løpende. Det avgjørende for å vurdere inngåelse av fastrenteavtaler vil være hvorvidt anbudskontraktene inneholder reguleringsmekanismer som dekker renteendringer på sikt. Det er foretatt sikring av renterisikoen for flere kontrakter, jf. Note 20.

Kredittrisiko

Kredittrisiko representerer det regnskapsmessige tap som ville oppstå hvis eksterne parter ikke overholder sin del av kontrakten og er knyttet til finansielle instrumenter, som

kontanter og kontantekvivalenter, kundefordringer, andre fordringer og finansielle derivater.

Tide er også eksponert for kredittrisiko knyttet til kundefordringer, samt transaksjoner i forbindelse med billettsalg. Kredittrisiko knyttet til billettsalg er minimal, siden oppgjør i all hovedsak er kontant. Kredittrisikoen for kundefordringene er også lav, siden motpart i det vesentlige er offentlige kunder. Maksimal risikoeksponering er balanseført verdi av de finansielle eiendelene i balansen.

Kredittrisiko knyttet til andre fordringer anses også som lav da de vesentligste postene gjelder avsetninger for opptjente, ikke-fakturerte inntekter fra oppdragsgivere (fylkeskommunene) og avgifter til gode fra staten.

Likviditetsrisiko

Tide har etablert en konsernkontoordning, hvor samtlige norske selskaper i konsernet med aktivitet deltar. Nettobeholdning i konsernkontoordningen, både positiv/negativ, blir bokført som konsernmellomværende i selskapsregnskapene. Det blir løpende gjennomført vurderinger av behovet for kontanter og kontantekvivalenter for å møte driftsrelaterte forpliktelser og lånebehov i forbindelse med investeringer. Tide har etablerte trekkrettigheter, som ved utgangen av året var på NOK 114 millioner, for å sikre tilgang til likviditet. Tide oppfyller sine forpliktelser løpende.

Forretningsområdene

Tide Norge

Tide Buss Norge består av Tide Buss AS og Tide Verksted AS. Tide Buss Norge sine kjernevirksomheter er rutekjøring og tur-/ekspresbussvirksomhet. Rutekjøring foregår i Hordaland, Sogn og Fjordane, Rogaland, Trøndelag, Møre og Romsdal samt Vestfold. Tide Buss Norge opererer 12 større kontrakter med normal varighet på 6-9 år, samt 1-3 opsjonsår. Selskapet driver tre ekspresbussruter sammen med andre operatører, samt flybussene i Bergen og i Haugesund. Tide leier også ut busser, samt at selskapet har salg av opplevelsesreiser i Norge og Europa. Tide Verksted AS driver service og vedlikehold av tyngre kjøretøy, primært busser. De har Tide Buss AS som sin største kunde, men har også oppdrag for eksterne kunder. Veksten av eksterne kunder har økt noe gjennom året, og det forventes en ytterligere vekst i 2018. Tide Verkstedet på Voss er også blitt medlem av AutoMester-kjeden for å ytterligere å satse på det eksterne markedet.

Tide Buss AS deltar aktivt i konkurranser om nye kontrakter i Norge. Selskapet opererer ved utgangen av året 1 246 busser. Totalt i den norske virksomheten er det 3 009 ansatte.

Av vesentlige hendelser i løpet av 2017 er de viktigste:

- Tide vant et nytt anbud i Trondheim med oppstart i 2019. Tide har i dag aktivitet i Trondheim som går ut i 2019, men den nye kontrakten vil gi tett på en dobling av aktiviteten i Trondheim. Anbudet vil utgjøre om lag halvparten av all kollektivtrafikk i Trondheim. Tide vil ved oppstarten bli Norges største selskap som opererer batterielektriske busser, totalt 35 busser. I tillegg vil de resterende bussene i anbudet bli driftet gjennom andre ulike CO2-nøytrale drivstoff. Oppstart av anbudet vil skje sommeren 2019 og estimert kontraktsverdi er på ca. NOK 4 milliarder.

- Kolumbus tildelte Tide anbudet for rutekjøring i Ryfylke nord. Anbudet omfatter skole og rutekjøring i kommunene Sauda og Suldal, samt deler av Vindafjord og Hjelmeland kommune. Det er beregnet at det skal kjøres i underkant av 800 000 rutekilometer hvert år og estimert kontraktsverdi er på ca. 350 millioner kroner. Oppstart av dette anbudet er sommeren 2018.

- Tide startet i 2017 opp rutekjøring med buss i Sogn og i Sunnhordland, kontrakter som var vunnet i 2016. Begge oppstartene har gått bra.

- Tide kjøpte turbusselskapet Bergen Buss Service AS. Dette er i tråd med selskapets strategi om å videreutvikle satsingen sin innenfor turbussutleie. Selskapet ble i løpet av 2017 fusjonert inn i Tide Buss AS.

Tide Buss Norge hadde totale driftsinntekter på NOK 2 187 millioner i 2017 sammenlignet med NOK 1 926 millioner året før. Økningen skyldes økt aktivitet og økning i eksisterende anbud. EBITDAR var NOK 234 millioner i 2017 sammenlignet med NOK 227 millioner året før.

Tide Norge har i 2017 opplevd positiv utvikling i deler av driften, men økning i drivstoffpris og noe svakere marked for Flybussen i Bergen, medfører at segmentet sitter igjen med et lavere resultat for 2017 enn for 2016.

Selskapet er ikke tilfreds med utviklingen, og en arbeider både med fortsatt tett oppfølging av de viktigste kostnadsdriverne for konsernet, samt markedsarbeid for den kommersielle aktiviteten. Resultatene i Tide Verksted er, som i 2016, negative. Det er likevel en stor forbedring i 2017-regnskapet til verkstedsselskapet, som er i tråd med forventningene til iverksatte forbedringsprosesser.

Tide Danmark

Tide Bus Danmark A/S kjører rutebuss for trafikkelskapene Fynbus på Fyn, Sydtrafik på Syd-Jylland og Midtrafik på Jylland. I tillegg suppleres det med en mindre andel bestillingskjøring. Selskapet har totalt 728 ansatte, og opererer

315 busser ved utgangen av året.

Av vesentlige hendelser i løpet av 2017 er de viktigste:

- Fynbus tildelte Tide anbudet for Kerteminde som med opsjoner vil ha en kontraktsverdi på ca 75 millioner og om lag 350 000 årlige rutekilometer. Tide startet kjøringen fra 1. august 2017.

- Tide gjenvant anbudene for Middelfart og Haderslev kommunalkjøring. Totalt utgjør disse to kontraktene en kontraktsreserve med opsjoner på ca 300 millioner kroner. Anbudet for Middelfart omfatter normal anbudstrafikk, og Haderslev kommunal tilbyr spesielt tilrettelagt transport.

- På slutten av året vant også Tide det 11. utbud hos Sydtrafik knyttet til regionalbuss for Syd-Jylland. Estimert kontraktsverdi med opsjoner er 600 millioner. Kontrakten vil starte opp 1. juli 2018.

- Steen Rügge tiltrådte som administrerende direktør for den danske virksomheten. Sammen med dette har det blitt initiert flere store organisasjonsendringer for den danske virksomheten, og vi ser flere positive utviklingstrekk i tråd med de iverksatte forbedringsprosjektene og organisasjonsendringene.

Tide Bus Danmark hadde totale driftsinntekter på NOK 595 millioner i 2017, sammenlignet med NOK 479 millioner året før. EBITDAR var NOK 59 millioner i 2017, sammenlignet med NOK 26 millioner året før.

Resultatene for 2017 er vesentlig bedre enn for 2016, noe som i stor grad skyldes at ulønnsomme kontrakter ble tapt/gjenvunnet til bedre marginer, samt god inntjening på den største kontrakten i Danmark. Selskapet forventer en fortsatt fremgang i resultatene fra 2017 til 2018.

Arbeidsmiljø og organisasjon

Arbeidsmiljøet i Tide skal kjennetegnes av medarbeidere som trives og er stolte av jobben de utfører og selskapet de jobber i. Konkurransesituasjonen og anbud med stramme rammer, gjør satsingen på arbeidsmiljø enda viktigere. For at vi skal lykkes er det avgjørende å ha tette relasjoner til vernetjeneste og tillitsvalgte. Det har gjennom året vært gode samarbeidsforhold med ansatte og deres organisasjoner i formelle og uformelle møtearenaer. Det ble videre gjennomført en stor konferanse for samtlige tillitsvalgte, verneombud og ledere med støtte fra Fellestilltakene LO-NHO.

Ved utgangen av 2017 hadde konsernet 2 889 fast ansatte, 418 av disse arbeidet deltid. Inkludert vikarer og timeansatte, hadde konsernet 3 737 ansatte, hvorav

3 009 var i Norge og 728 i Danmark. Dette utgjør totalt 2 902 årsverk. Det ble ansatt 238 nye bussjåfører i Norge i 2017, 109 av disse er tilkallingsvikarer. Konsernet har også 14 lærlinger – både innenfor bussfaget og på verkstedene. I Danmark ble det ansatt 106 nye medarbeidere i faste stillinger og 78 reservesjåfører. Nyansatte inkluderer ikke virksomhetsoverdratte medarbeidere.

Det gjennomføres systematisk opplæring på en rekke områder. Grunnopplæring av nyansatte sjåfører er viktig for å sikre ønsket kvalitet på selskapets sjåfører. Sjåfør opplæring suppleres av opplæring iht. EUs yrkessjåførdirektiv der Tide er godkjent opplæringssted for yrkessjåførkompetanse på buss og kombi/gods. Tide avholder også løpende språkopplæring for ansatte med utenlandsk bakgrunn. Mange av de administrativt ansatte i konsernet har gjennomgått lederutviklingsprogrammer i 2017.

Helse, miljø og sikkerhet

Tides arbeid med HMS, kvalitet og ytre miljø er forankret i styrende dokumenter og inngår i konsernets ledelsessystemer. Sikkerhet for ansatte, kontraktører, kunder, samt fravær av skader og fokus på kontinuerlig forbedringer er overordnede mål. Alle aktiviteter som knytter seg til dette området skal løses i samarbeid med myndigheter og gjennom samhandling mellom ledere og ansatte.

Tide ble våren 2017 resertifisert etter nye standarder innenfor ISO 9001:2015 og ISO 14000:2015, samt OHSAS 18001. Dette ble gjennomført sammen med Tides nye sertifiseringsselskap, KIWA. De ble valgt som nytt sertifiseringsselskap etter mange års samarbeid med Bureau Veritas. Bakgrunnen for skiftet var at KIWA har god bransjekunnskap, samt at Tide ønsket nye øyne og revisjoner som utfordret mer. Tilbakemeldingene etter revisjonen var gode. De avvik som ble gitt gikk i hovedsak opp imot krav i ny standard samt områder innenfor orden og struktur på HMSK-områdene. Alle avvik ble lukket hensiktsmessig innenfor fristene.

Det ble gjennomført flere endringer innenfor internrevisjon i 2017. Det har vært opplæring av nye revisorer og økt fokus på internrevisjon som verktøy innenfor ledelse og kontroll. Det ble gjennomført en ny revisjonssystematikk, med en årlig selvangivelse som leveres inn pr. anbud, fokusrevisjon som gjennomføres ad-hoc samt fullskala revisjon som er den planlagte revisjonsmetoden. Det ble gjennomført flere revisjoner innenfor Tide Buss og Tide Verksted, og dette arbeidet fortsetter inn i 2018.

H-verdi i Norge i 2017 var på 8,10 (antall hendelser som fører til fravær pr. 1 mill. arbeidede timer), mens tilsvarende tall i 2016 var 8,11. Det var i begge år registrert 22 arbeidsskader.

I Danmark var H-verdien i 2017 redusert til 5,9 fra 9 året før. Konsernet har også hatt en hendelse med et angrep på en sjåfør i Bergen som endte med at gjerningsmannen ble tiltalt for drapsforsøk. Andre registrerte hendelser har ikke vært av alvorlig karakter, og blir fulgt av avdeling i henhold til prosedyre. Ved større ulykker, eller ulykker som har et potensiale til å bli alvorlige, blir det laget beredskapsmeldinger som brukes som erfaringsdeling på tvers av organisasjonen.

Likestilling

Tide driver en virksomhet som tradisjonelt har vært og fortsatt er mannsdominert. Tide ønsker å ha et representativt mangfold og likestilling. I 2017 utgjorde kvinner 11,1 % av faste medarbeidere i Norge, mens kvinneandelen i ledende stillinger var 18 %. I dagens konsernledelse er to av syv medlemmer kvinner.

I Danmark utgjorde kvinner 17 % av faste medarbeidere, mens kvinneandelen i ledende stillinger var 12 %. Styret har åtte medlemmer hvorav tre er ansattrepresentanter. En av ansattrepresentanter er kvinner, øvrige er menn.

Diskriminering

Tide har ansatte fra mange forskjellige kulturer og religioner. Det er etablert prosedyrer for varsling av kritikkverdige forhold i Tide, herunder for konflikthåndtering og for varsling av mobbing/trakassering. Disse er oppdatert for å tydeliggjøre at de også gjelder seksuell trakassering. Retningslinjene er tilgjengelige i personalhåndboken. Avhengig av selskaps-tilknytning og land har alle arbeidstakere like lønns- og arbeidsvilkår uavhengig av kjønn, nasjonalitet og etnisk opprinnelse.

Sykefravær

Tide er IA-virksomhet og samarbeider tett med NAV og bedriftshelsetjenesten for å øke nærvær og å forebygge at sykefravær oppstår. Det strukturerte trepartssamarbeidet i Tide mellom ledelse, tillitsvalgte og vernetjeneste er også av stor betydning i arbeidet. Sykefraværet i Tide endte i 2017 på 7,7 % i Norge. Dette er en nedgang på 0,5 prosentpoeng fra 2016. Det arbeides systematisk med oppfølging av sykefraværet med sikte på å redusere dette ytterligere i det kommende året.

Tide Bus Danmark A/S hadde et sykefravær i 2017 på 4,8% - dette er identisk med sykefraværet i 2016. Med bakgrunn i ulikt regelverk/ulik sykkelønsordning er det ikke mulig å sammenligne fraværdata for Norge og Danmark.

Samfunnsansvar

Tide har som en betydelig samfunnsaktør og arbeidsgiver et samfunnsansvar. Dette handler om hvordan konsernet påvirker og behandler mennesker og miljø – internt og eksternt. I dette arbeidet står begreper som arbeidsmiljø, kvalitetssikring, likestilling og diskriminering sentralt. Disse er beskrevet i denne årsberetning. I tillegg er vårt forhold til det ytre miljø beskrevet under.

Konsernets samfunnsansvar bygger på internasjonale verdier omkring menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og antikorrupsjon. Konsernet har de siste årene gitt julegaver til veldedige organisasjoner.

Ytre miljø

Kollektivtraffikkelskapene har en viktig samfunnsoppgave, ikke minst ved å bidra til redusert bruk av personbiler. Utslipp ved bruk av buss sammenlignet med privatbil pr. passasjerkilometer er vesentlig lavere. Tide benytter ulike typer drivstoff, men hovedvekten er diesel og naturgass. De viktigste utslippene fra Tide er karbondioksid, nitrogenoksider og partikler. Det arbeides målrettet med å redusere utslippene. På de områder hvor det er mulig å påvirke valg av kjøretøy, er konsernet bevisst på å investere i materiell som har høy miljøstandard med lave utslipp til naturen.

Tide har som målsetning å være ledende på miljø innen sin bransje. Alle konsernets avdelinger er sertifisert i henhold til miljøstandard ISO 14001, og det utarbeides også miljøregnskap for selskapet årlig.

Mer enn 90 % av vognparken til Tide tilfredsstillende den nyeste eller nest nyeste miljøteknologien Euro VI eller Euro V. Tide har også over 200 busser som går på naturgass/biogass og dette gjør Tide til en ledende aktør innenfor gassbusser både i Norge og Danmark. I Vestfold og i Kolding i Danmark drifter selskapet til sammen 17 hybridbusser. I tillegg har Tide på vegne av Skyss operert to dobbeltleddede biogass-seriellhybridbusser med en lengde på 24 meter. Dette er en teknologi som har flere fellestrekk med de helelektriske trolleybussene som Tide har mer en 60 års erfaring med å drive fra Bergen.

Fokus på drivstoffreduserende tiltak jobbes det kontinuerlig med, og Tide har i 2017 videreført og utvidet sanntids-målinger av forbruk, som gir sjåfører et bilde av deres forbruk. Hovedvekten av bussene bruker heller ikke piggedekk, slik at en kan redusere svevestøv og støy. Standard-diesel som benyttes på våre busser inneholdt 10 % biodiesel. I flere av anbudskonkurransene Tide deltar i, er miljøtiltak et viktig tildelingskriterium, og Tide vil være en aktør som tilbyr det siste innen miljøvennlig motorteknologi og andre tiltak som

begrenser forurensing til ytre miljø.

I juli 2017 signerte Tide en kontrakt med AtB i Trondheim, den største kontrakten vi noen gang har vunnet. I kontrakten som starter opp 3. august 2019, er det kun ulike miljøvennlige teknologier som skal drive bussene. Tide skal kjøre 35 batterielektriske busser som skal lades via pantografer på endeholdeplassen. De resterende bussene skal driftes på biodiesel og biogass, hvor hovedparten bruker biogass. Dette er det første anbudet i Norge med et så stort antall batterielektriske busser. Dette bare underbygger og forsterker miljøprofilen som Tide har. Tide har også valgt å tilby en løsning hvor bussene i det nye anbudet i Ryfylke utelukkende vil benytte biodiesel. Selskapet er også opptatt av at de ulike bussene som kjøpes, skal ha lavest mulig miljømessig fotavtrykk gjennom livsløpet. Derfor har også Tide inngått avtale med selskaper som garanterer miljøvennlig destruksjon av gamle busser. Selskapet bruker også små elektriske biler og ikke busser for posisjoneringsskjøring for sjåførene.

Verkstedene i Tide har oljeutskillere og fokus på kildesortering for å unngå større miljømessig fotavtrykk enn nødvendig, samt at støy og utslipp av stoffer som kan medføre miljøskader er innenfor de krav myndighetene stiller.

Rammevilkår for næringen

Kollektivtraffikkforeningen og NHO Transport har gjennom 2017 hatt en felles arbeidsgruppe for å utarbeide forslag til standardiserte konkurransegrunnlag og avtalemaler med balansert risiko- og ansvarsfordeling. NHO Transport arbeider sammen med Statistisk Sentralbyrå om en fornying av Bussindeksen. Arbeidet vil være ferdig på forsommeren 2018. Rapport fra Urbanet analyse, på oppdrag fra NHO Transport, viser at bransjen trenger 1 000 nye sjåfører hvert år fremover. På bakgrunn av dette tok NHO Transport Hordaland initiativ til et omfattende rekrutteringsprosjekt i Hordaland, hvor oppdragsgiver, operatører, fylkespolitikere og arbeidstakerorganisasjoner samarbeider om felles rekrutteringspolitikk og -tiltak. Erfaringene er gode så langt, og man har blant annet fått gjennomslag for Lånekasse-finansiering som blir tilgjengelig fra og med august 2018.

Norge ble i 2016 forpliktet av Paris-avtalen, og politikerne har store ambisjoner når det gjelder klimagassreduksjoner innen transportsektoren. Det blir viktig å få erfaring med bruk av elbuss under ordinære trafikkforhold, men omfattende investeringer i kostbar og umoden teknologi må på kort og mellomlang sikt ikke gå på bekostning av midler til daglig kollektivdrift.

Ekspressbussene har de siste årene møtt økt konkurranse fra privatbil, tog og fly. Rammebetingelsene har i den samme

perioden blitt stadig dårligere, hvor bl.a. økning i MVA-satsen har bidratt negativt. Bransjen får heller ikke, slik skinnegående trafikk får, kompensasjon for sosiale rabatter. I behandlingen av Nasjonal transportplan fremmet et samlet Storting en merknad om at regjeringen i handlingsplan for kollektivtrafikk måtte fremme tiltak for å bedre ekspressbussenes rammebetingelser.

Fortsatt drift

I samsvar med regnskapsloven § 3-3 bekrefter styret at forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen av regnskapet.

Aksjonærforhold

Tide AS er eid 100 % av Det Stavangerske Dampskibsselskab AS etter at de kjøpte opp alle aksjene i Tide i starten av 2017.

Disponering av årsresultat/utbytte

Konsernets resultat etter skatt ble NOK 14 millioner, tilsvarende NOK 0,63 pr aksje. Styret foreslår et utbytte pr aksje på 0,50 pr aksje for 2017.

Årsresultatet er regnskapsført som følger i Tide AS (morselskapet):	
Årsresultat	NOK -2 millioner kroner
Utbytte	NOK -25 millioner kroner
Overført fra annen egenkapital	NOK -27 millioner kroner

Framtidsutsikter

Tide har som visjon å skape gode reiseopplevelser hver dag. Konsernet, som er den nest største kollektivtrafikk-leverandøren på buss i Norge og den fjerde største i Danmark, opplever at markedet er i god vekst. I Nasjonal Transportplan skal all vekst i persontrafikk i de største byene i Norge tas med sykkel, gange eller kollektivtransport. Dette, sammen med at en forventer at befolkningsveksten i de ni største byene vil øke med ca. 30 %, medfører at en forventer omtrent 2 millioner nye reisende hver dag i løpet av 15 år. Hvis de nye reisende skal håndteres i henhold til de politiske målsetningene betyr det at antall kollektivreiser på nasjonalt nivå må øke med ca. 4,5 % årlig fremover.

Tide er stolt av å være del av en bransje som vil være en viktig bidragsyter for å løse utfordringer knyttet til mobilitet og klima.

Den teknologiske utviklingen vil bidra til at en klimavennlig bransje blir enda mer klimavennlig. Elektrisitet og andre

alternative drivstoff vil i stor grad ta over fra de fossile drivstoffene de nærmeste årene. Det er mange som peker på at biodrivstoff vil være en bro mellom de fossile drivstoffene og elektrisitet, da det fortsatt gjenstår en del teknologisk utvikling før kollektivbransjen kan bli helelektrisk, spesielt i byene. En «biobro» krever forutsigbarhet fra de politiske myndighetene, spesielt hva gjelder rammebetingelser, slik at den nødvendige produksjonsøkningen kan få forutsigbare rammebetingelser. Regjeringen har som mål at 20 % av alt drivstoff skal være innblandet biodrivstoff i norsk trafikk innen 2020. Trenden fra bussbransjen er at stadig flere nye kontrakter krever opp mot 100% biodrivstoff, slik at bussbransjen vil overoppfylle regjeringens målsetninger.

Det er viktig å få på plass et forutsigbart og godt avgiftsnivå som gjør biodrivstoff til et fornuftig og godt alternativ.

Tide Verksted har gjennom 2017 hatt en god resultatforbedring fra 2016, men selskapet har også i 2017 bidratt negativt til konsernets resultater. For 2018 forventer en at selskapet vil bidra til å styrke konsernresultatet, men det vil neppe bidra i vesentlig grad i konsernresultatet for 2018.

Den danske delen av virksomheten mistet noen kontrakter, og gjenvant noen av de historisk svakeste kontraktene på nye og bedre betingelser. Tide Danmark vant også nye tilbud som starter opp i 2017 og 2018. Disse forholdene, sammen med fortsatt høyt fokus på kostnader, vil bidra til at segmentet leverer et positivt resultat for 2018.

Anbudsaktiviteten i Norge er påvirket av sterk konkurranse, men Tide har gjennom 2017 klart å øke ordreserven på kontrakter med tilfredsstillende marginer. En opplever at

markedet har modnet seg noe, men bransjen fortsatt er preget av til dels lave marginer. Dette medfører at Tide jobber aktivt og målrettet for å se på kostnadsstrukturen og effektivisering av driften, både på tradisjonelle måter og gjennom økt bruk av digitale løsninger. Det arbeides spesielt med å lage effektive og markedstilpassede logistikk-løsninger, som vi kan sette i drift sammen med våre oppdragsgivere. Selskapet har fra 2016 til 2017 opplevd en stagnasjon i resultatforbedringen på anbudssiden, noe som i stor grad skyldes økte drivstoffpriser. Dette får vi til dels kompensert gjennom høyere regulering av inntekten for 2018. De kommersielle aktivitetene har i løpet av 2017 hatt en nedgang i resultatet i forhold til 2016. Det er fortsatt positiv utvikling innenfor de fleste produkter, men Flybussen i Bergen opplever vesentlig konkurranse fra Bybanen etter at denne startet kjøring helt frem til flyplassen i 2017.

Tide har, med sin gode ordreserve, en god og sterk posisjon for ytterligere omsetningsøkning med tilhørende økt lønnsomhet i årene som kommer, selv om bransjen fortsatt opplever krevende marginer og sterk konkurranse. Selskapet mener fortsatt at en konsolidering i bransjen vil kunne bidra til bedret lønnsomhet over tid. Tide er godt posisjonert til å kunne ta del i slike prosesser og ønsker å være en aktiv deltaker.

Selskapets forventninger til 2018 er positive, og en forespeiler en fortsatt økt omsetning og inntjening. Styret takker konsernets kunder og leverandører for godt samarbeid gjennom året som har gått. Videre takker styret konsernets administrasjon, ansatte og tillitsvalgte for god innsats og positivt samarbeid i 2017.

Bergen, 22. mars 2018

INGVALD LØYNING
Styrets leder

TROND ØSTERHUS
Nestleder

LARS JACOB ENGELSEN
Styremedlem

TORD HELLAND
Styremedlem

MARTIN ØKLAND
Styremedlem

TRUDE VALLE
Ansattstyremedlem

DAGFINN HAGA
Ansattstyremedlem

KJELL STRAND
Ansattstyremedlem

ROGER HARKESTAD
Konsernsjef

Noter

22	Note 1	Regnskapsprinsipper
33	Note 2	Vesentlige estimater og usikkerheter
34	Note 3	Kontraktinntekter og spesifikasjon av andre driftsinntekter
34	Note 4	Varekostnad
35	Note 5	Resultat per aksje
36	Note 6	Lønnskostnader, antall ansatte, ytelser og lån til ansatte
38	Note 7	Spesifikasjon av andre driftskostnader
38	Note 8	Netto finansposter
39	Note 9	Varige driftsmidler
41	Note 10	Datterselskaper
41	Note 11	Varelager
42	Note 12	Kortsiktige fordringer
43	Note 13	Annen kortsiktig gjeld
43	Note 14	Aksjekapital, overkurs og aksjonærinformasjon
45	Note 15	Utbytte
45	Note 16	Pensjoner
48	Note 17	Rentebærende gjeld og pantsettelse
50	Note 18	Skatt
52	Note 19	Garanti- og kausjonsansvar
52	Note 20	Finansielle instrumenter og risikostyring
60	Note 21	Nærstående parter
62	Note 22	Segmentinformasjon
64	Note 23	Operasjonelle leieavtaler
64	Note 24	Endringer i konsernets struktur
67	Note 25	Hendelser etter balansedagen
67	Note 26	Betingede forpliktelser

Note 1 Regnskapsprinsipper

Generelt

Tide AS er et norsk allmennaksjeselskap og ble stiftet 23. oktober 1880. Selskapet har organisasjonsnummer 912 423 921. Selskapet har sitt hovedkontor i Møllendalsveien 1 a, 5893 Bergen, Norge.

Det Stavangerske Dampskibsselskab AS har i 2017 kjøpt alle aksjene i Tide AS og som følge av dette er Tide tatt av børs den 23. februar 2017.

Tide AS er morselskap i et konsern, og datterselskapene har igjen ytterligere datterselskaper. En oversikt over konsernselskapene finnes i Note 10, mens konsernets virksomhet er nærmere forklart i Note 22. Konsernselskapene blir i det videre samlet omtalt som Tide, mens morselskapet betegnes Tide AS.

Tide er et av de største privateide transportselskaper innen kollektivtransport i Norge og Danmark. Tide driver rutetrafikk med buss og turbussvirksomhet, samt opplevelsereiser.

Dette årsregnskapet ble vedtatt av selskapets styre 22. mars 2018.

Regnskapsprinsipper

Bekreftelse finansielt rammeverk

Konsern- og selskapsregnskapet til Tide AS er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomitè (IFRIC), som fastsatt av EU, publisert av International Accounting Standards Board (IASB) og som er pliktig per 31. desember 2017. Til slutt i denne prinsippnoten er det tatt inn en oversikt over endringer i standarder og fortolkninger siste år, status på frivillige standarder og tolkninger, samt en kort omtale av hvordan Tide har forholdt seg til disse.

Årsregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

Grunnlag for utarbeidelse

Historisk kost er lagt til grunn ved utarbeidelse av årsregnskapet med unntak av finansielle instrumenter tilgjengelig for salg og derivater. Disse er vurdert til virkelig verdi.

Viktige forutsetninger og regnskapsestimater

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS innebærer at ledelsen må utøve skjønn gjennom bruk av forutsetninger som har påvirket estimater for eiendeler, gjeld, inntekter,

kostnader og opplysninger om potensielle forpliktelser. Estimater og forutsetninger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring kombinert med forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på vurderingstidspunktet. Fremtidige hendelser kan imidlertid medføre at forutsetninger endrer seg. Effekten av endringene blir regnskapsført når en med tilstrekkelig sikkerhet kan fastsette de nye estimatene i samsvar med gjeldende regnskapsregler.

Finansielle eiendeler og gjeld til virkelig verdi

Tide har enkelte finansielle eiendeler og finansielle derivater regnskapsført til virkelig verdi. Ved beregning av virkelig verdi legges estimater til grunn som i hovedsak er basert på observerbare priser og kan endres over tid. Endringer i forutsetninger vil medføre endringer i balanseførte verdier med effekter over resultatregnskapet.

Anleggsmidler

Tide vurderer løpende forventet brukstid og restverdi på anleggsmidler. Dette har betydning for årlige avskrivninger. Videre vurderer Tide anleggsmidlenes verdi og hvorvidt det er behov for å gjøre nedskrivninger. Disse vurderingene involverer en stor grad av skjønn. Det vises her til Note 9, varige driftsmidler og Note 2, vesentlige estimater og usikkerhet.

Estimerte avsetninger for tap på kontrakter

Tide gjennomfører årlige tester for å vurdere avsetning for tap på kontrakter hvor det er negative driftsresultater, og dermed indikasjoner på mulig avsetningsbehov. For varige driftsmidler som benyttes i kontraktene gjennomføres først nedskrivningstest, se omtale ovenfor. Deretter måles nåverdien av fremtidige kontantstrømmer for den enkelte kontrakt. Disse vurderingene involvere en stor grad av skjønn. Det vises til Note 2, vesentlige estimater og usikkerhet, for nærmere beskrivelse.

Pensjonsforpliktelser

Tide har forpliktelser knyttet til de ansattes opptjente pensjonsrettigheter knyttet til ytelsesbasert pensjonsordninger. Beregningene innebærer at Tide må fastsette økonomiske og demografiske forutsetninger. Endringer i forutsetningene kan gi betydelige utslag på de beregnede forpliktelser med konsekvens for fremtidige pensjonskostnader. Det vises til Note 16, pensjoner, for nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

I det følgende blir Tides regnskapsprinsipper presentert. Disse er fulgt for alle år som er omfattet av dette årsregnskapet, dersom ikke annet er positivt sagt.

a) Klassifisering av balanseposter

Eiendeler som er knyttet til varekretsløpet er klassifisert som omløpsmidler.

Fordringer blir klassifisert som omløpsmidler dersom de skal tilbakebetales i løpet av ett år etter utbetalingstidspunktet. Andre eiendeler blir klassifisert som anleggsmidler.

For gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

b) Konsolideringsprinsipp

Konsernregnskapet omfatter morselskapet og enheter kontrollert av Tide AS (datterselskaper) datterselskapene.

Kontroll er oppnådd når selskapet har makt over investeringen, er eksponert for, eller har rettigheter til variabel avkastning fra involveringen i investeringen, samt har evne til å bruke sin makt til å påvirke avkastningen. Virkningen av potensielle stemmeretter som kan utøves eller konverteres på balansedagen tas med i vurderingen. Når selskapet ikke har majoriteten av stemmeberettigede aksjer, har det kontroll over investeringen når stemmeretten er nok til å gi det den praktiske evnen til å påvirke de relevante aktivitetene til investeringen alene.

Inntekter og kostnader fra datterselskaper som er ervervet eller avhendet i løpet av året medtas eller unntas fra konsolidert resultatregnskap på det tidspunkt Tide oppnår eller avgir kontroll. Totalresultatet fra datterselskapene henføres til aksjonærer og ikke-kontrollerende eierinteresser selv om dette medfører en negativ ikke-kontrollerende eierinteresse.

Konsernregnskapet er utarbeidet som om konsernet var én økonomisk enhet. Transaksjoner og mellomværende mellom selskapene, inkludert internfortjeneste og urealisert gevinst og tap i konsernet, er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper, ved at datterselskapene følger de samme regnskapsprinsippene som morselskapet.

Endringer i konsernets eierinteresser i datterselskaper som medfører at konsernet ikke mister kontroll over datterselskapet, regnskapsføres som en egenkapitaltransaksjon. Differansen mellom bokført verdi av den ikke-kontrollerende eierinteressen og virkelig verdi av vederlaget innregnes direkte i opptjent egenkapital.

Virksomhetssammenslutninger

Oppkjøp av virksomheter regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi (på dato for overtakelsen) av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Inkludert i vederlaget er også virkelig verdi av alle eiendeler eller forpliktelser som følge av avtale er betinget. Utgifter som er direkte henførbare til virksomhetssammenslutninger

kostnadsføres når de påløper.

Identifiserbare eiendeler, og gjeld regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, med unntak av utsatt skattefordeler og -forpliktelser. Dersom summen av vederlaget, balanseført beløp av ikke-kontrollerende eiere og virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet av tidligere eierinteresser overstiger virkelig verdi av identifiserbare nettoeiendeler i det oppkjøpte selskapet, balanseføres differansen som goodwill. Hvis summen er lavere enn selskapets nettoeiendeler, resultatføres differansen umiddelbart.

Når virksomhet erverves i flere trinn skal eierandelen fra tidligere kjøp verdsettes på nytt til virkelig verdi på kontrolltidspunktet med resultatføring av verdiendringen.

Endring i virkelig verdi av betinget vederlag som oppstår som følge av tilleggsinformasjon innhentet innen et år fra oppkjøpstidspunktet om fakta og forhold som eksisterte på oppkjøpstidspunktet, blir justert retrospektivt med tilsvarende endring i goodwill.

Betinget vederlag betalt av kjøper innregnes til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Betinget vederlag er klassifisert som en eiendel eller forpliktelse og er målt til virkelig verdi med endring i virkelig verdi innregnet i resultatregnskapet eller som en endring i totalresultatet. Betinget vederlag som ikke faller inn under IAS 39 er målt i samsvar med gjeldende IFRS. Betinget vederlag som er klassifisert som egenkapital blir ikke målt på nytt i senere rapporteringsperioder og justeringer blir innregnet i egenkapitalen.

Dersom regnskapsføringen for en virksomhetssammenslutning ikke er fullstendig ved slutten av rapporteringsperioden, der sammenslutningen foretas, så rapporterer Tide foreløpig verdier for eiendeler og gjeld der virkelig verdi er ufullstendig. Disse midlertidige verdiene justeres løpende innen de neste tolv måneder for å reflektere ny informasjon som er innhentet om forhold som eksisterte på oppkjøpsdatoen som ville ha påvirket verdiløpningen på oppkjøpsdatoen om de var kjent.

Omorganiseringer med uendret eierskap

Omorganiseringer med uendret eierskap videreføres i selskapsregnskapet til de verdiene investeringene var regnskapsført til umiddelbart før omorganiseringen.

Datterselskaper

Investeringer i datterselskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet.

>> Note 1 Regnskapsprinsipper (forts)

c) Måling av virkelig verdi

Tide måler finansielle instrumenter, som derivater, og ikke-finansielle eiendeler til virkelig verdi på hver balansedato og alle identifiserte eiendeler og gjeld ervervet gjennom virksomhetssammenslutninger til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Alle eiendeler og gjeld som måles til virkelig verdi på balansedagen eller som er beskrevet i årsrapporten er kategorisert innenfor virkelig verdi hierarkiet. Basert på laveste inputnivå som er vesentlig for målingen av virkelig verdi er disse definert som følger:

- Nivå 1: Virkelig verdi måles ved bruk av ikke-justerte noterte priser fra aktive markeder for identiske eiendeler og forpliktelser
- Nivå 2: Virkelig verdi måles ved bruk av direkte eller indirekte observerbar input annet enn laveste nivå
- Nivå 3: Virkelig verdi måles ved bruk av ikke observerbar input

Ved estimering av virkelig verdi av eiendeler og gjeld bruker Tide observerbare markedsdata så langt det lar seg gjøre. Hvor input på nivå 1 ikke er tilgjengelig kan Tide bruke tredjepart kvalifiserte verdsetterer for å utføre verddivurderingen. Tide har ikke vesentlige ikke-finansielle eiendeler og gjeld som må måles til virkelig verdi på hver balansedag.

For eiendeler og gjeld som innregnes i konsernselskapet regelmessig vurderer Tide om det har vært omklassifiseringer mellom de ulike nivåene i hierarkiet (basert på laveste inputnivå som er vesentlig for målingen av virkelig verdi) på hver balansedato.

d) Segmentrapportering

Driftssegmenter rapporteres på samme måte som ved intern rapportering til selskapets øverste beslutningstakere. Selskapets øverste beslutningstaker, som er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene, er definert som konsernledelsen.

”Armlengdes avstand” er lagt til grunn for prising av interne varer og tjenester. Segmentresultat, eiendeler og forpliktelser inkluderer poster som relaterer seg direkte til segmentene. Dette inkluderer også inntekter og kostnader til konsernadministrasjon. Segmentinformasjonen er rapportert i samsvar med Tides regnskapsprinsipper. Gevinster og tap fra konserninterne overføringer, konsernbidrag og utbytte er ikke inkludert i resultatene fra segmentene. Elimineringer i balansen omfatter i hovedsak interne fordringer og gjeld.

e) Valuta

Funksjonell valuta

Tide presenterer årsregnskapet i norske kroner (NOK), som også er funksjonell valuta i alle selskapene i konsernet med

unntak av Tide Bus Danmark A/S og selskapets datterselskap som har danske kroner (DKK) og euro (EUR) som funksjonell valuta. Alle beløp i årsregnskapet er i hele tusen NOK, hvis ikke annet spesifikt er oppgitt.

Transaksjoner i utenlandsk valuta

I selskapenes regnskaper blir transaksjoner i annen valuta enn selskapets funksjonelle valuta innregnet basert på valutakursen på transaksjonstidspunktet. Realisert valutagevinst eller -tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i fremmed valuta til kursen på balansedagen resultatføres. Pengeposter i valuta er vurdert til kursen på balansedagen ved utgangen av regnskapsperioden. Dersom valutaposisjonen anses som kontantstrømsikring, regnskapsføres gevinst eller tap som del av utvidet resultat frem til den sikrede eiendel / gjeld realiseres, hvorpå dette resultatføres.

Omregning til NOK for utenlandske virksomheter

Resultatregnskap og balanse for konsernselskaper med funksjonell valuta forskjellig fra presentasjonsvalutaen regnes om på følgende måte:

- Balanseposter omregnes til norske kroner med valutakursen på balansedagen.
- Resultatposter omregnes til norske kroner ved å benytte årlig gjennomsnittskurs for hver måned. Ved store transaksjoner og hendelser benyttes transaksjonskurs, da den vil gi et bedre estimat enn ved bruk av gjennomsnittskurs.
- Omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat og spesifiseres separat i oppstillingen over egenkapitalen.

Ved salg av hele eller deler av utenlandsk virksomhet omklassifiseres tilhørende omregningsdifferanse fra utvidet resultat og over resultatet som en del av gevinsten eller tapet ved salget.

f) Inntektsføring

Inntekter blir inntektsført i den perioden de er opptjent, det vil si når risiko og kontroll er gått over på kjøper. Inntekter ved salg av varer og tjenester måles til virkelig verdi av vederlaget på tidspunktet varen/tjenesten er levert.

Salg resultatføres når inntekten kan måles pålitelig, det er sannsynlig at de økonomiske fordelene knyttet til transaksjonen vil tilflyte Tide og respektive kriterier knyttet til de ulike formene for salg som nevnt under er oppfylt. Tide baserer estimatene for inntektsføring på historikk, vurdering av type kunde og transaksjon samt eventuelle spesielle forhold knyttet til den enkelte transaksjon.

Inntektene inkluderer i hovedsak følgende elementer:

Billettinntekter

Billettinntekter omfatter inntekter fra kommersiell passasjerfrakt, deriblant reiseliv, kystbuss, flybuss mm. Mesteparten av dette er kontantsalg med unntak av reiselivsinntekter som består hovedsakelig av kredittsalg via reisebyråer. Inntektsføring skjer i den perioden reisen er gjennomført og/eller tjenesten er levert.

Kontraktinntekter

Kontraktinntekter er i all hovedsak vederlag for kollektivtjenester i anbudskontrakter med det offentlige. Salg av tjenester resultatføres i den perioden leveransen utføres. For de fleste anbudskontrakter er inntektsføringen lineær, men den kan i enkelte tilfeller variere fra periode til periode. Krav på kontraktinntekt blir balanseført som en fordring dersom inntektene ikke fullt ut er innbetalt per årsskiftet

Renteinntekter

Renteinntekter blir resultatført etter hvert som inntektene blir opptjent basert på den effektive-rente-metoden. Ved nedskrivning av lån og fordringer, reduseres fordringens balanseførte verdi til gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er estimert fremtidig kontantstrøm diskontert med opprinnelig effektiv rente. Etter nedskrivning resultatføres renteinntekter basert på amortisert kost og opprinnelig effektiv rentesats.

Inntekter fra utbytte

Utbytteinntekter resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

g) Offentlige tilskudd

Driftstilskudd

Tilskudd som kompenserer for kostnader eller manglende inntekter blir resultatført i samme år som kostnaden eller den manglende inntekten tilskuddet er ment å kompensere, og klassifiseres i henholdsvis som kostnadsreduksjon eller driftsinntekt.

h) Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler med begrenset økonomisk levetid og som anskaffes separat regnskapsføres til anskaffelseskost. Slike eiendeler har begrenset utnyttbar levetid, og føres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte avskrivninger. De avskrives lineært over forventet økonomisk levetid, og behandles for øvrig på samme måte som varige driftsmidler i regnskapet.

Anskaffelseskost for disse eiendelene avskrives lineært over følgende perioder:

Markedsrelaterte eiendeler 1 – 5 år

i) Varige driftsmidler

Varige driftsmidler med begrenset levetid regnskapsføres til anskaffelseskost. Disse blir avskrevet lineært over forventet økonomisk levetid. Varige driftsmidler er således vurdert til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte av- og nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer lånekostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmidlet. Ikke-ferdigstilte varige driftsmidler regnskapsføres som anlegg under utføring. Når eiendeler er solgt eller avhendet, blir anskaffelseskost og akkumulerte av- og nedskrivninger tilbakeført i regnskapet. Eventuelle tap eller gevinster fra salget i forhold til bokført verdi umiddelbart før realisasjonen blir resultatført.

Utgifter forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir løpende kostnadsført i resultatregnskapet. Utgifter ved større utskiftings- og fornyelser som øker driftsmiddelets verdi vesentlig, balanseføres og avskrives planmessig. Ved utskiftings- og reparasjoner som balanseføres, resultatføres gjenværende bokført verdi av de komponenter som skiftes ut.

Kostpris med fradrag for utraneringsverdi blir avskrevet lineært fra kjøpstidspunktet over forventet økonomisk levetid på følgende måte:

Utstyr og inventar	3 - 5 år
Datasystemer	7 - 9 år
Busser	9 - 14 år
Eiendommer	25 - 30 år
Tomter	ingen avskrivning

Avskrivningsperiode og –metode blir vurdert hvert år for å sikre at metoden og perioden som blir benyttet samsvarer med de økonomiske realitetene til anleggsmiddelet. Tilsvarende gjelder for utraneringsverdier. Anlegg under utføring avskrives ikke.

Kjøp og salg av varige driftsmidler vurderes som en del av den ordinære driften til selskapet. Gevinst og tap ved salg blir presentert netto på egen linje i resultat og regnskap.

j) Leieavtaler og leie av varige driftsmidler

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler (med fradrag for eventuelle økonomiske insentiver fra utleier) kostnadsføres lineært over leieperioden.

Tide leier varige driftsmidler som busser. Leieavtaler knyttet til >>

>> Note 1 Regnskapsprinsipper (forts)

varige driftsmidler hvor Tide i hovedsak innehar all risiko og avkastning knyttet til eierskapet, klassifiseres som finansielle leieavtaler. Finansielle leieavtaler balanseføres ved leieperiodens begynnelse til det laveste av virkelig verdi på leide driftsmidler og nåverdien av den samlede minimumsleie.

Hver leiebetalning allokeres mellom et avdragsmoment og et rentelemment på en slik måte at det oppnås en konstant rentekostnad på utestående balanseført leieforpliktelse. Rentekostnaden resultatføres som finanskostnad. Leieforpliktelsen, med fradrag for rentekostnadene, klassifiseres som kortsiktig eller langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner, avhengig av forfallstidspunkt. Varige driftsmidler anskaffet gjennom en finansiell leieavtale avskrives over forventet brukstid eller leieperioden dersom denne er kortere. Restverdi/gjenkjøpsverdi vil være nedre grense for eiendelenes bokførte verdi.

k) Nedskrivning av ikke-finansielle anleggsmidler

Tide vurderer balanseført beløp for eiendeler og identifiserbare immaterielle eiendeler årlig eller oftere hvis hendelser og endringer i forutsetninger indikerer at balanseført beløp ikke er gjenvinnbart. Ved indikasjoner på behov for nedskrivning vil det bli vurdert om gjenvinnbart beløp på anleggsmidlene relatert til den tilhørende vurderingsenheten overstiger regnskapsført verdi. Gjenvinnbart beløp for en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet er det høyeste av vurderingsenhetens bruksverdi og netto salgsverdi. Med bruksverdi menes nåverdien av fremtidige kontantstrømmer som forventes å oppstå fra vurderingsenheten mens netto salgsverdi defineres som differansen mellom markedsverdi på balansedagen og antatte salgskostnader. I de tilfeller anleggsmidlene i vurderingsenheten er bundet opp i kontrakter (f.eks. anbudskontrakter) og ikke kan realiseres uten at kontraktsbrudd kan påberopes av avtalepart, benyttes bare bruksverdi som et alternativ for gjenvinnbart beløp.

Fremtidige kontantstrømmer omfatter vurderingsenhetens kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter før skatt tillagt tilhørende anleggsmidlers terminalverdi ved utløp av de kontrakter som eventuelt er grunnlaget for vurderingsenheten. Erstatningsinvesteringer inkluderes i de fremtidige kontantstrømmene ved beregning av bruksverdi, mens investeringer som øker kapasiteten holdes utenfor.

Dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn regnskapsført verdi, vil anleggsmidlene bli nedskrevet til denne verdien. Eventuell goodwill blir redusert først.

Nedskrivningen blir tilbakeført dersom grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede. Tilbakeføringer skjer til den bokførte verdien eiendelen ville hatt dersom ingen nedskrivning hadde vært registrert for driftsmiddelet.

Det er unntak for goodwill, som ikke har en slik tilbakeføringsadgang.

l) Anleggsmidler holdt for salg

Anleggsmidler blir klassifisert som holdt for salg når deres balanseførte verdi i hovedsak vil bli realisert ved en salgstransaksjon og et salg er vurdert som svært sannsynlig. Klassifisering til holdt for salg skjer fra og med det tidspunktet anleggsmidlene er besluttet solgt og eiendelene er aktivt markedsført til en pris som er rimelig sett i forhold til eiendelenes virkelige verdi. Videre er det en betingelse for klassifisering som holdt for salg at salget forventes innregnet innen ett år etter beslutningen om salg er tatt og at det er usannsynlig at det vil bli gjort betydelige endringer i planene om salg, herunder at disse vil bli trukket tilbake. Fra tidspunktet for klassifisering til holdt for salg foretas ikke avskrivninger på eiendelene. Måling skjer til laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsgifter.

m) Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter er definert som enhver kontrakt som både gir opphav til en finansiell eiendel for et foretak og en finansiell forpliktelse eller egenkapitalinstrument for et annet foretak. Finansielle instrumenter omfatter blant annet derivater, bankinnskudd, aksjeinvesteringer, fordringer, lån fra kredittinstitusjoner, leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld eksklusiv offentlig gjeld. Forskuddsbetalte kostnader og inntekter er her unntatt.

Finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser innregnes i Tides konsoliderte oppstilling av eiendeler og gjeld når Tide blir part i de kontraktsmessige vilkårene til instrumentet.

Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet, balanseføres første gang til virkelig verdi med tillegg av transaksjonsutgifter. Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi og transaksjonsutgiftene resultatføres. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Utlån og fordringer måles i senere perioder til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse.

Kundefordringer og andre langsiktig- og kortsiktige fordringer

Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer regnskapsføres ved førstegangsregistrering til virkelig verdi og deretter til amortisert kost. Fordringer med løpetid kortere

enn tre måneder neddiskonteres normalt ikke. Fordringer som forfaller mer enn tre måneder etter balansedagen blir regnskapsført til amortisert kost redusert for tap på verdifall. Effektiv rente på rentebærende instrumenter resultatføres under finansinntekter.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler som er tilgjengelig for salg innregnes ved førstegangsregistrering til virkelig verdi. Disse vurderes senere til virkelig verdi og endringer i virkelig verdi innregnes i konsolidert oppstilling over totalresultatet, frem til eiendelen selges eller er vurdert å være gjenstand for verdifall, hvorpå akkumulerte gevinster eller tap innregnet i egenkapitalen medtas i resultatregnskapet for perioden.

Utbytte på aksjer som er tilgjengelig for salg føres over resultatet, under finansinntekter, når Tides rett til utbyttet er fastslått.

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser måles til virkelig verdi på etableringstidspunktet og regnskapsføres deretter til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rente metoden. Kortsiktige forpliktelser som forfaller innen tre måneder neddiskonteres normalt ikke.

Rentebærende lån

Rentebærende lån innregnes ved førstegangs balanseføring til virkelig verdi redusert for transaksjonskostnader. Etterfølgende regnskapsføring er til amortisert kost, hvor eventuell forskjell mellom kost og innløsningsbeløp innregnes over løpetiden som en del av den effektive renten.

Derivater

Et derivat er et finansielt instrument med alle følgende karakteristikk:

- Verdien på instrumentet blir endret som et resultat av endringer i rente, kurs eller pris på et underliggende objekt.
- Instrumentet krever ingen eller liten initieell investering.
- Instrumentet blir gjort opp på en fremtidig dato.

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument og eventuelt type sikring. Tide øremerker enkelte derivater til sikring av variabilitet i kontantstrømmer knyttet til en særskilt risiko i en balanseført eiendel, forpliktelse eller svært sannsynlig planlagt transaksjon (kontantstrømsikring)

Regnskapsføring som sikring (sikringsbokføring) har til formål

å ta høyde for motsvarende hendelser av verdiendringer i kontantstrømmene for sikringsinstrument og sikringsobjekt. Følgende krav må være oppfylt for at sikringsbokføring skal kunne brukes:

- Sikringsrelasjonen må utpekes og dokumenteres ved etablering, inkl. foretakets målsetting og strategi for risikostyring.
- Sikringen må ved inngåelse forventes å være høyst effektiv gjennom sikringsperioden (80 % - 125 %).
- Ved sikring av fremtidige kontantstrømmer må den fremtidige transaksjonen som er underlagt sikring være høyst sannsynlig.
- Sikringseffektivitet må løpende kunne måles på en pålitelig måte.
- Faktisk sikringseffektivitet må måles og dokumenteres. Verdiendringen på sikringsinstrumentet må motvirke 80 % til 125 % av endringene i sikringsobjektet gjennom hele perioden.

Virkelig verdi for derivater måles basert på noterte markedspriser når disse er tilgjengelige. Når noterte markedspriser ikke er tilgjengelige, estimerer Tide virkelig verdi ved bruk av verdsettelsesmodeller hvor observerbar markedsinformasjon benyttes i så stor utstrekning som mulig. Gevinst eller tap som følge av endringer i virkelig verdi innregnes i resultatregnskapet med mindre derivatet er utpekt og effektivt som sikringsinstrument, hvorpå tidspunktet for innregning i resultatet vil avhenge av type sikringsrelasjon.

Et derivat blir klassifisert som anleggsmidler eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid er mer enn tolv måneder og som omløpsmidler eller kortsiktige forpliktelser hvis gjenstående løpetid er mindre enn tolv måneder.

Kontantstrømsikring

Ved sikring av fremtidige transaksjoner (kontantstrømmer) skal den effektive delen av gevinster eller tap på sikringsinstrumentet føres midlertidig over utvidet resultat og mot egenkapitalen. Når den sikrede transaksjonen skjer, blir egenkapitalføringen reversert og resultatført mot den posten sikringen gjelder i samme periode som den sikrede transaksjonen påvirker resultatet. Tilsvarende reversering og resultatføring gjennomføres dersom sikringen avbrytes eller regnes som ineffektiv. Markedsverdien på den inngåtte sikringsavtalen er beregnet med grunnlag i den pris som er fastsatt basert på aktuelle kurser i markedet på rapporteringsdagen.

Gevinster og tap som oppstår ved endringer i virkelig verdi på derivater og som ikke kvalifiserer for sikringsføring, innregnes i resultatregnskapet.

Verdifall på finansielle eiendeler

>> Note 1 Regnskapsprinsipper (forts)

På hver balansedag vurderer Tide om det finnes objektive indikatorer som tyder på verdiforringelse av enkelte eiendeler eller grupper av finansielle eiendeler.

(i) For eiendeler (aksjer) klassifisert som tilgjengelig for salg vil et betydelig eller langvarig fall i virkelig verdi under anskaffelseskost være en indikator på at aksjen er verdiforringet. Dersom slike objektive indikatorer foreligger for finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, tas det samlede tapet – målt som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, fratrukket eventuelt tidligere resultatførte nedskrivninger – ut av egenkapitalen og regnskapsføres i resultatregnskapet. Verdiforringelse på aksjer og tilsvarende instrumenter ført i resultatregnskapet reverseres ikke gjennom resultatregnskapet.

(ii) For eiendeler klassifisert til amortisert kost vil Tide se ved hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler har falt i verdi. Tap ved verdifall innregnes bare dersom det er objektive indikasjoner på verdifall som er et resultat av en eller flere hendelser som har inntruffet etter førstegangsinnregningen (en tapshendelse) og denne tapshendelsen påvirker fremtidige estimerte kontantstrømmer på en måte som kan måles pålitelig. Dersom slike objektive indikasjoner foreligger for eiendeler klassifisert til amortisert kost, tas det samlede tapet – målt som differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte fremtidige kontantstrømmer diskontert med den finansielle eiendelens effektive rente – til reduksjon av eiendelens balanseførte verdi og regnskapsføres i resultatregnskapet.

iii) For kundefordringer regnskapsføres avsetning for tap når det foreligger objektive indikatorer på at Tide ikke vil motta oppgjør i samsvar med opprinnelige betingelser. Vesentlige økonomiske problemer hos kunden, sannsynlighet for at kunden vil gå konkurs eller gjennomgå økonomisk restrukturering og utsettelse og mangler ved betaling anses som indikatorer på at kundefordringer må nedskrives. Avsetningen utgjør forskjellen mellom pålydende og gjenvinnbart beløp, som er nåverdien av forventede kontantstrømmer, diskontert med opprinnelig effektiv rente. Bokført verdi av kundefordringene reduseres ved bruk av en avsetningskonto, endringer i avsetningen resultatføres som andre driftskostnader. Når en kundefordring er tap, blir den ført mot avsetningskontoen for tap på fordringer. Eventuelle senere innbetalinger på tidligere tapsførte fordringer resultatføres under andre driftskostnader.

n) Varelager

Lager av innkjøpte varer er verdsatt til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av «først inn først ut»-prinsippet (FIFU-metoden). Anskaffelseskost for varelager omfatter alle

kjøpsutgifter, bearbeidingsutgifter og andre utgifter som er påløpt for å bringe varene til deres sted/lokasjon og tilstand på balansedagen. Netto realisasjonsverdi er estimert salgspris fratrukket salgskostnader.

Det blir gjennomført nedskrivning for påregnelig ukurans, det vil si differanse mellom kostpris og en lavere netto realisasjonsverdi.

o) Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital. Utgifter som knytter seg direkte til utstedelse av nye aksjer eller opsjoner med fradrag for skatt, føres som reduksjon av mottatt vederlag i egenkapitalen.

p) Kjøp og salg av egne aksjer

Ved tilbakekjøp av egne aksjer blir kjøpesummen inklusive direkte kostnader ført som reduksjon i egenkapitalen. Pålydende av egne aksjer blir ført til reduksjon av innskutt egenkapital, resten som reduksjon av opptjent egenkapital. Ved salg av egne aksjer føres netto mottatt beløp fra salget direkte mot opptjent egenkapital.

q) Resultater per aksje

Resultat per aksje
Resultat per aksje er beregnet ved å dele den delen av årsresultatet og totalresultatet som er tilordnet selskapets aksjonærer med et veid gjennomsnitt av antall utstedte ordinære aksjer gjennom året, fratrukket egne aksjer.

Utvannet resultat per aksje

Ved beregning av utvannet resultat per aksje benyttes det veide gjennomsnitt av antall utstedte ordinære aksjer i omløp regulert for effekten av konvertering av alle potensielle aksjer som kan medføre utvanning. Det er to kategorier av potensielle aksjer som kan medføre utvanning; konvertibelt lån og aksjeopsjoner. Tide har ingen av disse, og resultat per aksje og utvannet resultat per aksje er dermed likt.

r) Pensjoner

Selskapene i Tide har ulike pensjonsordninger. Pensjonsordningene er generelt finansiert gjennom innbetalinger til forsikringselskaper, fastsatt basert på periodiske aktuarberegninger. Tide har både innskuddsplaner og ytelsesplaner. I tillegg har Tide noen få ytelsesbaserte pensjonsavtaler som finansieres direkte over drift.

Ytelsesbaserte ordninger

Pensjonskostnader og -forpliktelser blir beregnet av aktuar etter lineær opptjening. Utrekningene er basert på økonomiske forutsetninger for blant annet diskonteringsrente, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarmessige forutsetninger om mellom annet dødsrate og frivillig avgang.

Det balanseførte beløpet av pensjoner utgjør summen av

netto pensjonsforpliktelse og akkumulerte estimatavvik. Netto pensjonsforpliktelse er forskjellen mellom den beregnede brutto pensjonsforpliktelsen, som representerer en nåverdi av antatte fremtidige pensjonsutbetalinger, og pensjonsmidlene vurdert til virkelig verdi.

Dersom pensjonsmidlene overstiger pensjonsforpliktelsene er ordningen overfinansiert. Overfinansieringen blir balanseført i den grad det er sannsynlig at denne vil kunne bli brukt til å innfri forpliktelsene i den aktuelle pensjonsordningen.

Aktuarmessige gevinster og tap innregnes i utvidet resultat etterhvert som disse oppstår og vil ikke bli reklassifisert til resultatregnskapet på et senere tidspunkt.

Tide avvirket alle sine fondsfinansierte ordninger høsten 2012, etter dette utgjør verdireguleringene et mindre beløp. Arbeidsgiveravgiften blir kostnadsført ut fra innbetalt pensjonspremie og endring i netto pensjonsforpliktelse i den enkelte pensjonsordning.

Innskuddsordning

Ved innskuddsplaner betaler Tide innskudd til offentlig eller privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk, avtalemessig eller frivillig basis. Tide har ingen ytterligere betalingsforpliktelser etter at innskuddene er betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller. Forskuddsbetalte innskudd bokføres som en eiendel i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere fremtidige innbetalinger.

s) Betalbar og utsatt skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både skatt som skal betales i perioden (betalbar skatt basert på skattemessig resultat for året) og endring i utsatt skatt og utsatt skattefordel. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Hvis det er tilfellet, blir skatten også ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattemessige lover og regler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt av skattemyndighetene på balansedagen. Det er lovverket i de land der Tides datterselskaper eller tilknyttede selskaper opererer og genererer skattepliktig inntekt som er gjeldende for beregning av skattepliktig inntekt.

Det er ved hjelp av gjeldsmetoden beregnet utsatt skatt som 23 prosent av de midlertidige forskjellene som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt eventuelt ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Gjeldende skattesats for 2017 er 24 prosent. Skatteøkende og skattereduserende forskjeller er utlignet i den grad disse gjelder samme skattesubjekt.

Bokført beløp på utsatt skattefordel blir gjennomgått og vurdert ved hver periodeslutt. Oppføring av utsatt skattefordel på netto skattereduserende forskjeller som ikke er utlignet og underskudd til fremføring, er begrunnet med forventet fremtidig inntjening. Utsatt skatt og skattefordel som kan føres opp i balansen er oppført netto.

Skatt på konsernbidrag (selskapsregnskapet)

Skatteeffekten knyttet til konsernbidrag avgitt på grunnlaget av regnskapsårets skattepliktige inntekt blir ført som reduksjon i betalbar skatt og reduksjon utsatt skattefordel/økning utsatt skatt. For mottatt konsernbidrag knyttet til regnskapsårets skattepliktige inntekt blir skatteeffekten ført som økning i betalbar skatt/reduksjon utsatt skattefordel og reduksjon utsatt skatt/økning utsatt skattefordel.

t) Utbytte og konsernbidrag

Foreslått utbytte innregnes som en forpliktelse på det tidspunktet generalforsamlingen vedtar utbytteutdelingen. Tilsvarende gjelder for avgitt konsernbidrag (selskapsregnskapet).

Avgitt konsernbidrag regnskapsføres i selskapsregnskapet i vedtaksåret som en økning av bokført verdi på investeringen i mottakende selskap dersom Tide AS har direkte eierinteresser i dette selskapet. Dersom Tide AS ikke har eierinteresser i mottakende selskap føres avgitt konsernbidrag til reduksjon i opptjent egenkapital.

Mottatt konsernbidrag resultatføres i selskapsregnskapet i vedtaksåret dersom Tide AS har direkte eierinteresser i dette selskapet, og dette er hentet fra akkumulerte resultater i Tide ASs eierperiode. Dersom konsernbidraget representerer tilbakebetaling av egenkapitalen på konsernetableringstidspunktet, føres mottatt konsernbidrag som reduksjon i investeringens bokførte verdi.

Regnskapsføring av konsernbidrag, i selskapsregnskapet, gitt til eller fra andre enn det nærmeste selskapet blant selskaper i rett opp- eller nedadstigende linje er ikke omfattet av beskrivelsen over.

u) Avsetninger

En avsetning blir regnskapsført når, og bare når:

- selskapet har en gjeldende forpliktelse (legal eller underforstått) som følger av hendelser som har skjedd og
- det er sannsynlighetsovervekt for at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av forpliktelsen, og
- og at størrelsen på beløpet kan måles pålitelig.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en diskonteringsatts før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og risiko

>> Note 1 Regnskapsprinsipper (forts)

spesifikk for forpliktelsen. Økningen i forpliktelsen som følge av endret tidsverdi føres som finanskostnad.

Avsetninger er gjennomgått hver balansedato og nivået reflekterer det beste estimatet på forpliktelsen.

Tapskontrakter

Tides virksomhet innebærer at det inngås en rekke kontrakter med det offentlige om levering av kollektivtjenester. For flere av disse kontraktene har Tide en stor del av risikoen for utviklingen i flere kostnadsarter (for eksempel renter, lønn og drivstoff). I mange av kontraktene er det innarbeidet reguleringsmekanismer for inntektene for å ta høyde for kostnadsendringer som Tide ikke selv direkte kan påvirke. Imidlertid kan endringer resultere i at kontraktene blir ulønnsomme dersom kostnadene øker i større omfang enn hva reguleringsmekanismene knyttet til inntektene klarer å ta høyde for.

Ved nedskrivningsindikatorer, herunder tap på driften, gjennomføres først en nedskrivningstest på anleggsmidlene i den aktuelle kontrakten etter IAS 36. Derne måler Tide nåverdien av fremtidige forventede kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter i den enkelte kontrakt, hvorav estimerte utbetalinger omfatter alle uunngåelige fremtidige betalbare driftskostnader. Av- og nedskrivninger, finanskostnader og skatt inkluderes således ikke. I den grad den enkelte kontrakt regnes som en kontantgenererende enhet defineres dermed kontantstrømmen på samme måte som den som legges til grunn i nedskrivningstester for anleggsmidlene, med unntak av at anleggsmidlenes terminalverdi ved utløp av kontraktene ikke tas med. Salgsvederlag for eventuelle realisasjoner av anleggsmidlene inkluderes heller ikke i denne beregningen. Dersom beregningene viser en negativ nåverdi, regnskapsføres dette beløpet som en avsetning. Avsetningen reverseres i takt med eventuell reduksjon av negativ nåverdi i senere perioder.

Dette er ikke tilfelle dersom anleggsmidlene har en lengre levetid enn kontrakten og nedskrivningstesten underbygger bokførte verdier. I slike tilfeller avsettes det ikke for tap på kontraktene isolert sett.

Oversikt over endringer i IFRS siste år

a) Nye og endrede standarder implementert i 2017

Fra 1. januar 2017 er følgende standarder tatt i bruk:

Tide har vurdert de endringer som følger av forbedringsprosjektene og andre endringer som er gjeldende for årsregnskapet. Implementerte endringer som følge av dette har ikke vært av vesentlig karakter for regnskapet og notene. Ingen nye standarder har blitt tatt i bruk.

b) Vesentlige standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder (som Tide vurderer vil påvirker regnskapet) som ikke er trådt i kraft og hvor Tide ikke har valgt tidlig anvendelse

Tide har ikke valgt tidlig anvendelse av noen av de endrede IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger. Vesentlige endringer som Tide vurderer at kan/vil få effekt på regnskap og/eller noteinformasjon omtales i det følgende.

IFRS 9 Finansielle instrumenter omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. Den komplette versjonen av IFRS 9 ble utgitt i juli 2014. Den erstatter de deler av IAS 39 som omhandler tilsvarende problemstillinger. Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i to kategorier: de som skal måles til virkelig verdi og de som skal måles til amortisert kost. Målekategori bestemmes ved første gangs regnskapsføring av eiendelen. Klassifiseringen avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrumentet. For finansielle forpliktelser viderefører standarden stort sett kravene i IAS 39. Den største endringen er at i tilfeller der virkelig verdi-opsjonen er tatt i bruk for en finansiell eiendelforpliktelse, skal endringer i virkelig verdi som skyldes endring i enhetens egen kredittrisiko innregnes i utvidet resultat og ikke i det tradisjonelle resultatet, med mindre dette fører til en situasjon der sammenstilling ikke oppnås ("accounting mismatch"). IFRS 9 medfører en rekke endringer og forenklinger som vil føre til at mulighetene for bruk av sikringsbokføring vil øke. Tide har sikret noe av den langsiktige gjelden. Den nye standarden vil ha liten effekt for Tide. Standarden trer i kraft for regnskapsåret 2018. Reglene for sikringsbokføring skal hovedsakelig implementeres prospektivt med noen få unntak. Tide har ingen planer om tidlig implementering av standarden.

IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers er en ny

felles standard for inntektsføring. Standarden erstatter alle eksisterende standarder og fortolkninger for inntektsføring. Kjerneprinsippet i IFRS 15 er at inntekter innregnes for å reflektere overføringen av avtalte varer eller tjenester til kunder, og da til et beløp som gjenspeiler vederlaget selskapet forventer å ha rett til i bytte for disse varene eller tjenestene. Standarden gjelder med noen få unntak, alle inntektsbringende kontrakter med kunder og inneholder en modell for innregning og måling av salg av enkelte ikke-finansielle eiendeler. Standarden trer i kraft for regnskapsåret 2018, men tidlig anvendelse er tillatt. Tide forventer å implementere IFRS 15 retrospektivt med innregning av overgangseffekter ved første gangs anvendelse av standarden mot egenkapitalen på implementeringstidspunktet, 1. januar 2018. Tide har vurdert virkningene av den nye standarden gjennom 5-stegsmodellen som går fra en avtale er identifisert til den er inntektsført til rett pris i riktig periode. Tide ser at denne nye standarden vil få minimale effekter for inntektsføringen Tide har i dag, da kundekontraktene blir inntektsført i sin helhet i det de identifiserte leveringsforpliktelsene er levert og kunden har motatt kontroll.

IFRS 16 Leases erstatter eksisterende IFRS-standard for leieavtaler, IAS 17 Leieavtaler. IFRS 16 angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om leieavtaler for begge parter i en leieavtale, dvs. kunden (leietager) og tilbyder (utleier). Den nye standarden krever at leietager innregner eiendeler og forpliktelser for de fleste leieavtaler, noe som er en vesentlig endring fra dagens prinsipper. For utleier viderefører IFRS 16 i det alt vesentlige

eksisterende prinsipper i IAS 17. I tråd med dette skal en utleier fortsette å klassifisere sine leieavtaler som operasjonelle eller finansielle leieavtaler, og regnskapsføre disse to typene leieavtaler forskjellig.

Tide forventer å implementere IFRS 16 retrospektivt med innregning av overgangseffekter ved første gangs anvendelse av standarden mot egenkapitalen på implementeringstidspunktet, 1. januar 2019. Videre forventer Tide å anvende muligheten til å utelate leieavtaler med en løpetid på mindre enn 12 måneder eller som omfatter eiendeler med lav verdi, fra regnskapsføring som leieavtaler i samsvar med de praktiske forenklingsreglene.

Effekten Tide vil ha ved implementeringen av IFRS 16 vil være betydelige. Tide leier flere bussanlegg over anbudsperiodene. I tillegg er en stor del av bussparken leaset operasjonelt. Balanseførte anleggsmidler og forpliktelser vil øke betydelig ved innføringen av IFRS 16, med en tilhørende endring i klassifisering av visse kostnader fra andre kostnader, delvis til avskrivninger og delvis til rentekostnader.

Note 2 Vesentlige estimater og usikkerheter

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er det brukt finansielle forutsetninger som er vurdert til å være realistiske, samt regnskapsestimater etter beste skjønn. Estimaten er foretatt av ledelsen under hensyn til den aktuelle usikkerheten knyttet til de underliggende forhold. Dette gjelder særlig for beregning av avskrivninger og nedskrivninger. Det vil kunne oppstå situasjoner eller endringer i markedsforhold som kan medføre endrede estimater, og dermed påvirke konsernets eiendeler, gjeld, egenkapital og resultat. Endringer i regnskapsmessige estimater regnskapsføres i den perioden endringen oppstår. Hvis endringene har effekt på fremtidige perioder, fordeles effekten over innværende og fremtidige perioder.

Tide har vurdert usikkerhet knyttet til følgende poster:

Varige driftsmidler og virkelig verdi

Driftsinntektene i Tide er i stor grad knyttet til langsiktige kontrakter (anbud) med betydelige investeringer i varige driftsmidler. Pr 31.12.17 er det foretatt en vurdering av verdien av selskapets varige driftsmidler hvor det kan være indikasjon på varig verdifall.

For å etterprøve balanseførte verdier på varige driftsmidlene er det foretatt beregning av bruksverdi. Bruksverdi er beregnet for hver kontantstrømsgenererende enhet (KGE). Basert på selskapets interne rapporteringsområder og hva som er identifisering av uavhengige inngående kontantstrømmer er hvert anbud i Norge en KGE. Beregning av bruksverdiene er foretatt på de anbudene hvor det er identifisert indikasjoner på mulig risiko for varig verdifall på anleggsmidlene.

Generelt vil det alltid være usikkerhet knyttet til de fremtidige kontantstrømmene i anbudskontraktene på grunn av endringer i ruteopplegg og usikkerhet knyttet til fremtidig kostnadsutvikling. Følgende vesentlige forutsetninger er lagt til grunn ved utarbeidelse av fremtidige kontantstrømmer i nedskrivingsvurderingene:

- Kontantstrøm basert på et gjennomsnitt av EBITDA i 2016 og 2017
- Diskonteringsrente før skatt: 6,0 %

De balanseførte verdiene er sensitive overfor endringer i omtalte forutsetninger både enkeltvis og samlet.

Tide forsøker å påvirke usikkerheten knyttet til ruteopplegget gjennom dialog med oppdragsgiver og fornuftige endringspriser. De fleste anbudskontraktene med offentlige oppdragsgivere inneholder reguleringsklausuler for å avregne deler av variasjonene i kostnadsutviklingen, som for eksempel dieselpris.

Bruksverdiene er kalkulert som nåverdien av forventede fremtidige kontantstrømmer for hvert anbud. I de fremtidige kontantstrømmene er et gjennomsnitt av EBITDA for 2016 og 2017 brukt som utgangspunkt. I tillegg er det innregnet økte inntekter knyttet til forventede endringsordrer.

Graden av budsjettoppnåelse og oppnåelse av effektene i handlingsplanene har stor betydning for beregning av bruksverdiene. I modeller med fremskriving av kontantstrømmer over flere år er kontantstrømmene beheftet med usikkerhet omkring oppnåelse. Til grunn for kontantstrømmene er lagt selskapets beste skjønn, underbygget med risikovurderinger og sensitiviteter.

Ved utløpet av kontraktene er det lagt til grunn en restverdi på brukte busser basert på erfaringer og estimater fra teknisk avdeling i Tide.

Det er historisk foretatt nedskrivninger av driftsmidler på tilsammen 38,5 millioner knyttet til kontrakter som gir negativ nåverdi beregning. Dette er ikke reversert, da en ville fått omtrent en tilsvarende nedskrivning av de samme kontraktene i 2017 regnskapet.

I de fremtidige kontantstrømmene er lagt til grunn en årlig vekstrate på 2,5 %. Diskonteringsrenter er satt til 6,0 % før skatt.

Sensitivitetsanalyse

For å illustrere usikkerheten som ligger i slike beregninger, er det foretatt sensitivitetsanalyser på utvalgte faktorer i beregningen. Oversikten under viser hvilken effekt de ulike faktorene har hver for seg beregnet i form av endringer i netto nåverdi samlet sett på de anbudene som det er vurdert kan være risiko for varig verdifall på anleggsmidlene:

Tall i MNOK	2017		
	Varians nåverdi	IB nedskrivning	Akkumulert nedskrivning
Rente +1%	2,8	38,5	38,5
Rente -1%	-2,7	38,5	46,2
EBITDA, + 1% av omsetning	6,3	38,5	38,5
EBITDA, - 1% av omsetning	-6,3	38,5	48,3
EBITDA, + 5 MNOK p.a. per kontrakt	14,6	38,5	38,5
EBITDA, - 5 MNOK p.a. per kontrakt	-14,6	38,5	54,0

Note 3 Kontraktinntekter og spesifikasjon av andre driftsinntekter

Geografisk fordeling	Konsern	
	2017	2016
Innenlandske oppdragsgivere - Fylker og kommuner	1 568 766	1 473 642
Utenlandske oppdragsgivere - Offentlige trafikksekskap	583 000	470 185
Sum kontraktinntekter	2 151 766	1 943 827

Spesifikasjon av andre driftsinntekter

Tide AS	2017	2016
Utleie av lokaler	1 109	1 444
Administrative tjenester	37 254	36 721
Andre driftsinntekter	2 262	1 945
Sum andre driftsinntekter	40 625	40 110

Konsern	2017	2016
Rep/service busser	38 659	25 075
Utleie av buss	27 661	13 147
Bilberging	524	67
Kompensasjon/godtgjørelse	37 920	6 477
Utleie av lokaler	3 475	2 751
Vask	2 575	2 863
Andre driftsinntekter	74 159	53 308
Sum andre driftsinntekter	184 972	103 687

Note 4 Varekostnad

	Konsern	
	2017	2016
Varekjøp	44 881	12 624
Bonus varekjøp	-1 363	-1 372
Deleforbruk	57 949	77 626
Fremmede tjenester	22 767	30 150
Undertransport	158 901	126 087
Sum varekostnad	283 135	245 114

Note 5 Resultat per aksje (NOK)

	Tide AS	
	2017	2016
Årsresultat	-2 027 812	-5 872 787
Årsresultat per aksje (NOK)	-0,09	-0,26

	Konsern	
	2017	2016
Årsresultat	14 215 468	1 760 222
Årsresultat per aksje (NOK)	0,63	0,08

Antall aksjer		
Antall utstedte aksjer 31.12.	22 559 556	22 558 556
Antall egne aksjer 31.12.		1 000
Veid gjennomsnitt av antall utstedte aksjer	22 559 556	22 559 556

Utvannet resultat per aksje

Ved beregning av utvannet resultat per aksje benyttes et veid gjennomsnitt av antall utstedte aksjer i omløp, regulert for effekten av konvertering av alle potensielle aksjer som kan medføre utvanning. Tide AS har ikke hatt slike potensielle aksjer i periodene som er angitt. Utvannet resultat per aksjer er således identisk med resultat per aksje.

Note 6 Lønnskostnader, antall ansatte, ytelser og lån til ansatte

Lønnskostnader	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Lønn	18 892	17 651	1 313 205	1 134 556
Arbeidsgiveravgift	2 763	2 947	165 389	150 894
Pensjonskostnader	1 607	1 557	82 736	68 075
Andre ytelser	3 494	3 044	44 748	44 351
Sum	26 757	25 199	1 606 078	1 397 877

Gjennomsnittlig antall årsverk	20	21	2 902	2 596
--------------------------------	----	----	-------	-------

Konsern er pliktig til å ha tjenstepensjon etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Kravene til tjenstepensjon er oppfylt i konsern og de underliggende selskapene.

Oversikt over samlet godtgjørelse til konsernsjef og styret

Konsernledelse		2017			
		Lønn	Natural- ytelser	Opptjente pensjons rettigheter	Samlet godtgjørelse
Roger R. Harketstad	Konsernsjef	2 712	130	216	3 058
Sum godtgjørelse		2 712	130	216	3 058

Konsernledelse		2016			
		Lønn	Natural- ytelser	Opptjente pensjons rettigheter	Samlet godtgjørelse
Roger R. Harketstad	Konsernsjef	2 437	40	215	2 691
Sum godtgjørelse		2 437	40	215	2 691

Utvalgte ledere i konsernledelsen fikk utbetalt bonus i 2017 og i 2016.

Det er ikke gitt lån/sikkerheter til styreleder, konsernsjef eller andre nærstående parter, se note 21 for ytterligere informasjon.

Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende personell

Styret har behandlet retningslinjene og hovedprinsippene for lederavlønning i konsernet. Disse er oppsummert slik:

- Konsernsjefens lønn vurderes årlig og fastsettes av styret i Tide AS.
- Øvrige lønninger i konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen. Konsernlederne lønnes individuelt og lønnen vurderes og fastsettes årlig.
- Resultatbonusavtale foreligger for utvalgte deler av konsernledelsen. Det kan utbetales en årlig bonus etter avtalte kriterier på maksimalt to ganger månedslønnen.
- Hovedkriteriene er knyttet opp mot resultatoppnåelse, personlig utvikling samt personalledelse og trivsel.
- Konsernledelsen er tilknyttet selskapets pensjons- og personalforsikringsordninger.
- Konsernsjefen har avtale om ett års etterlønn ved avtale om fratredelse.
- Konsernlederne har ordning for hjemmekontor, mobiltelefon og aviser.
- Det er ingen tildeling av aksjer, tegningsretter, opsjoner eller andre former for godtgjørelse som er knyttet til aksjer eller utvikling av aksjekursen i konsernet.
- Det kommer ingen andre variable elementer i godtgjørelsen eller særskilte ytelser i tillegg til basislønnen.
- Styret er gjort kjent med alle elementer i fastsettelsen av lederlønningene.

Godtgjørelse til styret	2017
Ingvald Løyning (styretsleder)	235
Christine Rødsæther	130
Trude Valle	130
Dagfinn Haga	130
Harald Grimelund	130
Karstein Bremnes *)	165
Sverre Gjessing	130
Tatiana Østensen	130
Sum godtgjørelse	1 180

Godtgjørelse til styret	2016
Ingvald Løyning (styretsleder)	225
Christine Rødsæther	125
Trude Valle	125
Dagfinn Haga	125
Harald Grimelund	125
Karstein Bremnes *)	160
Sverre Gjessing	125
Tatiana Østensen	125
Sum godtgjørelse	1 135

*) Godtgjørelse inkluderer vederlag for arbeid i revisjonsutvalget. Revisjonsutvalget mottar godtgjørelse etterskuddsvis.

***) Godtgjørelse inkluderer vederlag for oppmøte.

Utbetalt styrehonorar 2017 baserer seg på generalforsamling avholdt 09.06.2017. Honorar for det nye styret valgt på generalforsamling 2017 vil bli utbetalt og belastet regnskapet for 2018.

Note 7 Spesifikasjon av andre driftskostnader

Tide AS	2017	2016
Leie lokaler	5 294	4 332
Renhold, vedlikehold, utstyr	316	1 991
Lisenser og abonnement	1 603	8 059
Diverse honorar	12 061	4 210
Annonser, reklame, trykksaker etc.	1 422	998
Andre driftskostnader	1 746	1 289
Sum andre driftskostnader	22 442	20 879

Konsern	2017	2016
Drivstoff, smøreolje	272 664	222 896
Reparasjoner, vedlikehold, utstyr	90 461	110 072
Andre rutekostnader	43 546	26 302
Husleiekostnader	85 116	62 037
Fremmedetjenester	12 419	6 724
Andre driftskostnader	111 268	81 887
Sum andre driftskostnader	615 474	509 918

Kostnadsført godtgjørelse til revisor	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Lovpålagt revisjon	130	131	1 349	1 157
Andre attestasjonstjenester	-	-	-	19
Skatterådgiving	-	-	127	84
Andre tjenester	201	144	670	202
Sum godtgjørelse til valgt revisor (eksklusiv merverdiavgift)	331	275	2 146	1 462

Note 8 Netto finansposter

Finansinntekter og -kostnader	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Renteinntekter	752	704	874	842
Renteinntekter fra foretak i samme konsern	3 652	554	-	-
Inntekter fra investering i datterselskap	3 189	-	-	-
Realisert valutagevinst	2 924	68	2 924	68
Andre finansinntekter	2 990	2 063	3 292	4 151
Sum finansinntekt	13 508	3 388	7 091	5 061
Rentekostnad lån	522	-	17 844	18 020
Rentekostnad til foretak i samme konsern	2 821	1 032	-	-
Rentekostnad finansielle leieavtaler	543	198	2 058	467
Andre finanskostnader	508	2 063	4 167	5 739
Sum finanskostnader	4 394	3 293	24 070	24 225
Sum netto finansposter	9 114	95	-16 979	-19 165

Det er ikke balanseført finansutgifter på kvalifiserende eiendeler.

Note 9 Varige driftsmidler

Tide AS	Eiendommer	Inventar	Sum
Anskaffelseskost			
Balanse 01.01.2016	32 238	45 651	77 888
Tilgang	-	1 594	1 594
Avgang	-	-	-
Sum anskaffelseskost 31.12.2016	32 238	47 244	79 482
Balanse 01.01.2017	32 238	47 244	79 482
Tilgang	350	10 636	10 986
Avgang	-	-	-
Sum anskaffelseskost 31.12.2017	32 588	57 880	90 468
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger			
Balanse 01.01.2016	30 526	31 205	61 732
Årets avskrivninger	39	2 282	2 321
Avgang	-	-	-
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2016	30 565	33 488	64 053
Balanse 01.01.2017	30 565	33 488	64 053
Årets avskrivninger	31	4 521	4 552
Avgang	-	-	-
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2017	30 596	38 009	68 605
Balanseført verdi			
Balanse 01.01.2016	1 711	14 445	16 157
Balanse 31.12.2016	1 673	13 756	15 429
Balanse 01.01.2017	1 673	13 756	15 429
Balanse 31.12.2017	1 991	19 872	21 863

>>

>> **Note 9 Varige driftsmidler (forts)**

Konsern	Leide busser	Busser	Eiendommer	Inventar	Sum
Anskaffelseskost					
Balanse verdi 01.01.2016	84 840	2 299 552	64 248	152 533	2 601 173
Oppkjøp	16 044	21 594	16 069	175	53 882
Tilgang	39 475	269 243	651	18 846	328 215
Avgang	1 567	170 863	-	176	172 606
Omregningsdifferanse	-6 431	-19 305	-	-816	-26 552
Sum anskaffelseskost 31.12.2016	132 362	2 400 221	80 968	170 562	2 784 113
Balanse 01.01.2017	132 362	2 400 221	80 968	170 562	2 784 113
Tilgang	25 967	45 313	1 377	22 818	95 475
Avgang	-	52 900	-	23	52 923
Omregningsdifferanse	3 661	56 746	-	2 210	62 616
Sum anskaffelseskost 31.12.2017	161 990	2 449 379	82 345	195 566	2 889 281
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger					
Balanse 01.01.2016	59 663	1 541 561	46 252	118 260	1 765 736
Årets avskrivninger	6 743	146 786	1 934	9 133	164 597
Avgang	1 343	142 670	-	150	144 163
Omregningsdifferanse	-4 284	-13 329	-	-733	-18 346
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2016	60 779	1 532 349	48 185	126 511	1 767 823
Balanse 01.01.2017	60 779	1 532 349	48 185	126 511	1 767 823
Årets avskrivninger	11 021	149 022	2 476	14 577	177 096
Årets nedskrivninger	-	-	-	-	-
Avgang	-	11 522	-	-	11 522
Omregningsdifferanse	1 458	28 763	-	1 130	31 351
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2017	73 258	1 698 612	50 661	142 218	1 964 749
Balansført verdi					
Balanse 01.01.2016	25 177	757 991	17 997	34 273	835 437
Balanse 31.12.2016	71 583	867 872	32 783	44 051	1 016 290
Balanse 01.01.2017	71 583	867 872	32 783	44 051	1 016 290
Balanse 31.12.2017	88 732	750 768	31 684	53 348	924 532

Tilgang busser i 2017 knytter seg hovedsakelig til kjøp av busser til nye kontrakter i Danmark og endret regnskapsbehandling av busser som tidligere var operasjonell leasete busser og er nå omgjort til finansiell leasing.

Varige driftsmidler er pantsatt som sikkerhet for langsiktig gjeld, se note 17.

Investeringsforpliktelser pr. 31.12.:**2017**

Konsernet har investeringsforpliktelser på nye busser for totalt 647 MNOK pr 31.12.2017.

Note 10 Datterselskaper og felleskontrollert virksomhet

Datterselskaper	Forret- nings kontor	Eier- og stemme- andel 31.12.17	Eier- og stemme- andel 31.12.16	Antall aksjer	Innskutt egen- kapital	Balans- ført verdi aksjer i datter	Balans- ført verdi aksjer i datter	Års- resultat 2017	Bokført egen kapital 31.12. 2017
Tide Buss AS	Bergen	100 %	100 %	5 178	267 335	372 592	-	23 069	414 152
Turbuss Vest AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	12 000	1 158	6 845
Turbuss Vest Reiser AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	-	-	-1 536
Turbuss Vest Skolen AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	-	-293	-392
Tide Verksted AS	Bergen	100 %	100 %	2 500	13 273	-	51 626	-2 711	-3 097
Bergen Bilberging AS	Bergen	51 %	51 %	511	271	-	271	426	1 145
Tide Verksted Møre AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	100	427	212
Tide Verksted Rogaland AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	100	430	148
Tide Bane AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	100	-1	80
Kystbussen AS	Bergen	100 %	100 %	100 000	100	-	100	-	101
Neste Blåne AS	Bergen	100 %	100 %	100 000	120	-	120	-1	95
Tide Bus Danmark A/S	Odense	100 %	100 %	10 000	39 634	76 190	-	3 732	53 511
Tide Reiser AS	Bergen	100 %	100 %	1	100	100	-	-1	95
Tide Eiendom Hordaland AS	Bergen	100 %	100 %	100	2 274	3 648	-	3 469	9 147
Tide Eiendom Voss AS	Bergen	100 %	100 %	100	1 266	2 024	-	143	1 836
Tide Eiendom Møre AS	Bergen	100 %	100 %	60	1 594	2 700	-	-169	977
Sum alle datterselskaper					326 566	457 254	64 417	29 678	483 318

Tide Buss AS kjøpte Bergen Buss Service AS våren 2017. Bergen Buss Service ble senere fusjonert inn i Tide Buss AS, se note 24 for mer informasjon. Tide Verksted Møre AS og Tide Verksted Rogaland AS ble stiftet i november 2016. Begge selskapene er eiet 100 % av Tide Verksted AS. Tide Buss AS kjøpte Turbuss Vest AS, Turbuss Vest Reiser AS og Turbuss Vest Skolen AS i november 2016, se note 24 for ytterligere informasjon. Tide AS kjøpe seg opp i Tide Eiendom Møre AS (tidligere WDV 44AS) i november 2016 og eier nå 100 % av selskapet.

Note 11 Varelager

Konsern	2017	2016
Diesel	5 232	10 519
Smøreolje	999	1 265
Dekk, deler og rekvisita	19 570	16 010
Sum	25 800	27 794
Ukurans		
Balansverdi 01.01.2017	-432	-537
Nye nedskrivninger innregnet gjennom året	-	-
Nedskrivninger reversert grunnet solgt vare	-81	105
Balanse 31.12.2017	-513	-432

Note 12 Kortsiktige fordringer

Hovedvekt av kundene er fylkeskommunale med kredittid på 30 dager. Tapsvurdering avsettes på grunnlag av en individuell vurdering basert på blant annet analyser med historikk og aldersfordelt liste.

Kundefordringer	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Kundefordringer til pålydende	574	366	255 684	171 142
Avsetning tap	-	-	1 629	1 621
Sum	574	366	254 055	169 521
Bevegelse i avsetning tap				
Balanse 01.01.2017	-	-	1 145	1 145
Årets konstaterte tap	-	-	402	953
Innkomet på tidligere tapsførte fordringer	-	-	-119	-45
Endring i avsetning tap på fordringer	-	-	8	-686
Sum resultatført tap	-	-	869	-449

Se Note 20 for aldersfordeling og kredittrisikovurdering.

Andre kortsiktige fordringer	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Forskuddsbetalte utgifter	4 765	3 323	26 028	49 788
Opptjente inntekter	499	193	57 300	38 110
Sjåføroppgjør	-	-	-	170
Konsernfordringer	32 727	1 154	-	-
Lån til Det Stavangerske Dampskibsselskap AS	40 000	-	40 000	-
Til gode merverdiavgift	-	-	-	35 726
Andre kortsiktige fordringer	1 152	1 529	26 133	10 916
Sum	79 143	6 200	149 461	134 710

Note 13 Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Opptjente feriepenge og variable lønnskostnader	1 801	1 820	138 556	124 098
Konserngjeld	624	253	-	-
Utestående oppgjør til oppdragsgivere	-	-	26 766	13 750
Påløpte renter	60	-	3 780	2 102
Skyldig mva	-	-	-	-
Kassekreditt	-	-	-	72 417
Andre påløpte kostnader	125 411	56 851	70 885	62 156
Sum	127 896	58 924	239 988	274 524

Note 14 Aksjekapital, overkurs og aksjonærinformasjon

Aksjekapital og overkurs	2017	2016
Antall aksjer	22 559 556	22 559 556
Pålydende	kr 0,90	kr 0,90
Aksjekapital	20 304	20 304
Annen innskutt egenkapital	29	-
Overkurs	295 418	295 418
Sum	315 750	315 721

Enhver aksje har de samme rettighetene. Selskapet har ingen vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller begrenser stemmeretten.

Note 15 Utbytte

Tide AS

Utbetalt utbytte:	2017	2016
NOK per aksje	1,11	0,20
Utbetalt utbytte NOK (eks. egne aksjer)	25 000 000,00	4 511 711,20
Foreslått utbytte til godkjenning i generalforsamlingen (ikke regnskapsført som en forpliktelse per 31.12.):		
NOK per aksje	-	1,11
Samlet utbytte NOK		25 000 000,00

Note 16 Pensjoner

Tjenestepensjonsordninger i Tide konsern

Tide konsern har innskuddsbaserte foretakspensjonsordninger i livsforsikringselskap for alle ansatte. Foretakspensjonsordningene oppfyller kravene i lov om Obligatorisk Tjenestepensjon (OTP).

Innskuddsbasert pensjonsordning

Ansatte i de norske konsernselskapene opptjener rettigheter i en innskuddsbasert pensjonsordning. Årlige innskudd til alderspensjon utgjør for hvert medlem 5% av lønn i intervallet 1G til 7,1G, og 8% av lønn i intervallet 7,1G til 12G. Knekkpunktet for pensjonsgrunnlaget ble endret 01.01.2017 fra 6G til 7,1G. Ordningen inkluderer ny uførepensjon fra 01.01.2017. Fra 01.01.2017 er uførepensjon 67% av pensjonsgrunnlaget opp til 6G og 63% av pensjonsgrunnlaget mellom 6G og 12G, tidligere var uførepensjon 62% av pensjonsgrunnlaget. Det ytes innskuddsfritak ved arbeidsuførhet. Den ansatte yter en egenandel på 2 %.

Ytelsesbaserte pensjonsforsikringer til ansatte overtatt i forbindelse med virksomhetsoverdragelse (NettBuss Trondheim AS)

Virksomhetsoverdragelsen medførte videreføring av to lukkede ytelsesordninger for de ansatte som ble virksomhetsoverdratt fra NettBuss Trondheim AS. Det ble etablert en kompensasjonsordning som sikrer at Tide Buss AS får dekket merkostnadene utover en premie dersom de ansatte var medlemmer av en kollektiv innskuddsordning med vilkår og risikodekninger som avtalt i Bussbransjeavtalen. Regnskapsmessig bruttoføres pensjonsforpliktelsen som en ytelsesordning, men finansieringen gjennom kompensasjon føres som en fordring mot oppdragsgiver, AtB AS. I resultatregnskapet fremgår ordningen med en kostnad lik nevnte tilskuddsplan. Ordningene omfatter 20 personer, hvorav 13 er aktive.

Avtalefestet pensjon

Tide konsern har selskaper som er tilknyttet ordningen med avtalefestet førtidspensjon (AFP).

AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning, hvor foretakene skal innregne sin proporsjonale andel av ordningens forpliktelser, midler og kostnad. Det foreligger ikke tilstrekkelig informasjon for måling av ordningen eller et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering mellom de deltakende foretak i ordningen. Ordningen innregnes derfor som en innskuddsordning. Hvorvidt det senere er grunnlag for balanseføring av forpliktelsene i denne ordningen, er avhengig av om det finnes en konsekvent og pålitelig allokeringsnøkkel og om det nødvendige datagrunnlaget kan fremskaffes.

Driftspensjoner

Konsernet har forpliktelser knyttet til lønn over 12G som gjelder deler av konsernledelsen. I tillegg er det noen forpliktelser som gjelder tidligere ansatte om førtidspensjonering som finansieres og utbetales over driften. Dette utgjør i alt 8 personer for morselskapet og 18 personer for konsernet. Gjennomsnittlig alder på disse i morselskapet er 73,5 år. Ordningen er finansiert direkte over drift.

Pensjon til konsernsjef

Konsernsjef har ikke egen pensjonsordning, se note 6.

Arbeidsgiveravgift

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser inkluderer arbeidsgiveravgift.

>> **Note 16 Pensjoner (forts)****Tide AS**

Spesifikasjon av netto innregnet ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	2017	2016
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner	11 176	11 729
Arbeidsgiveravgift	1 576	1 654
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	12 752	13 382
Endring i balanseført forpliktelse		
Balanseført nettopensjonsforpliktelse 1. januar	13 382	13 833
Finanskostnader	533	586
Årets innbetaling til ordningene	-1 428	-1 443
Estimatavvik	265	406
Balanseført forpliktelse 31. desember	12 752	13 382
Netto pensjonskostnad		
Netto finanskostnad	467	514
Administrative kostnader	-	-
Arbeidsgiveravgift	66	72
Resultatført kostnad	533	586
Innskuddsplaner		
Arbeidsgivers tilskudd, resultatført som personalkostnad	1 074	971

Tide AS sine pensjonsforpliktelser er usikret.

Konsern

Spesifikasjon av netto innregnet ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	Usikret		Sikret		Sum	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner	12 354	12 618	3 663	4 553	16 017	17 171
Arbeidsgiveravgift	1 742	1 779	516	642	2 258	2 421
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	14 096	14 397	4 179	5 194	18 274	19 591
Endring i balanseført forpliktelse						
Balanseført nettopensjonsforpliktelse 1. januar	14 397	15 056	5 194	3 010	19 591	18 066
Finanskostnader	1 053	615	730	747	1 784	1 362
Årets innbetaling til ordningene	-1 667	-1 612	-804	-1 342	-2 471	-2 954
Estimatavvik	313	339	-941	2 780	-629	3 119
Balanseført forpliktelse 31. desember	14 096	14 397	4 179	5 194	18 274	19 591
Netto pensjonskostnad						
Servicekostnad	241	231	518	562	759	793
Resultatført avkortning	495	-	-	-	495	-
Netto finanskostnad	247	307	83	54	330	362
Administrative kostnader	-	-	44	44	44	44
Arbeidsgiveravgift	69	76	85	87	154	163
Resultatført kostnad	1 051	615	730	747	1 782	1 362

Note 16 Pensjoner (forts)

	2017	2016
Innskuddsplaner		
Arbeidsgivers tilskudd, resultatført som personalkostnad	80 954	66 714
Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn		
Diskonteringsrente	2,30 %	2,60 %
Lønnsvekst	2,50 %	2,50 %
Regulering av opptjent pensjon i folketrygden	2,25 %	2,25 %
Regulering av pensjoner under utbetaling	2,25 %	2,25 %
Sannsynlig avgang (over/under 40 år)	0-8 %	0-8 %
Dødelighetstabell	K2013	K2013
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %

Forventet premieinnbetaling kommende år	Tide AS	Konsern
Ytelsesbaserte pensjonsordninger	598	628
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	1 345	70 170
Avtalefestet pensjon	245	17 567
Sum	2 188	88 365

Note 17 Rentebærende gjeld og pantsettelse

Gjeld sikret med pant	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Gjeld sikret med pant	53 164	-	613 895	597 778
Bokført verdi av pantsatte eiendeler				
Fordringer	-	-	241 719	160 242
Kjøretøy og annet driftsløsøre	-	-	729 834	488 999
Sum	-	-	971 553	649 241

Langsiktig gjeld	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Pantelån	53 164	-	613 895	597 778
Forpliktelser fra finansielle leiekontrakter	7 123	4 154	108 470	105 652
Annen langsiktig gjeld	-	-	-	-
Ikke rentebærende gjeld (depositt)	-	-	150	150
Sum langsiktig gjeld	60 287	4 154	722 514	703 580
Første års avdrag langsiktig gjeld	15 862	3 302	130 766	138 778
Sum langsiktig gjeld ekskl. første års avdrag	44 426	852	591 748	564 802
Amortisering av lånekostnader	55	-	550	25
Sum langsiktig gjeld ekskl. første års avdrag og amortisering	44 371	852	591 198	564 776

Av langsiktig gjeld pr 31.12.17 er 295 670 i norske kroner. Resterende gjeld er i danske kroner.

Gjeld knyttet til balanseførte leieavtaler gjelder i hovedsak finansiering av busser. I tillegg er leieavtale knyttet til ERP og logistikk system balanseført.

Rente

Tide har inngått nye låneavtaler i 2017. Effektiv rentesats (vektet gjennomsnitt) utgjør 2,77% i 2017 mot 3,56 % i 2016. Tide har flere rentebytteavtaler for å redusere risiko knyttet til flytende rente, se note 20.

Finansielle lånebetingelser

Konsernet har et vilkår knyttet til lånebetingelser mot hovedbank om at NIBD inkl NV av leasing busser/EBITDAR ikke overstiger 4 ved utløpet av hvert kvartal. I tillegg skal bokført egenkapitalandel være minimum 20 %. Lånevilkåret er tilfredsstillt gjennom året.

Nedbetalingsplan	Pantelån		Finansielle leieavtaler	
	Tide AS	Konsern	Tide AS	Konsern
2018	11 948	110 961	3 914	19 803
2019	11 948	107 219	3 185	19 712
2020	21 768	125 444	24	16 012
2021	6 000	93 913	-	11 228
2022	1 500	45 851	-	11 442
Sum år 2018- 2022	53 164	483 389	7 123	78 197
Gjeld som forfaller senere enn 5 år	-	130 506	-	27 293
Restverdi	-	-	-	2 980
Sum rentebærende langsiktig gjeld	53 164	613 895	7 123	108 470

Note 17 Rentebærende gjeld og pantsettelse (forts)

Rentebærende gjeld	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner/pantegjeld	-	-	482 979	459 000
Langsiktig gjeld knyttet til balanseførte leieavtaler	-8 739	852	108 468	105 652
Første års avdrag langsiktig gjeld eks. renter	15 862	3 302	130 916	138 778
Annen langsiktig gjeld	-	-	-	-
Konsernintern rentebærende gjeld	51 077	51 077	-	-
Brutto rentebærende gjeld	58 200	55 231	722 364	703 430
Rentebærende eiendeler	35 829	1 615	192 446	180 573
Rentebærende eiendeler	-	-	-	-
Netto rentebærende gjeld/(eiendeler)	22 371	53 616	529 917	522 857

Trekkrettigheter

Tilgjengelig ubenyttet trekkrettighet i konsernet var på 114 MNOK pr. 31.12.17 (69 MNOK pr. 31.12.16).

Finansielle leieavtaler (konsern)

Det er benyttet finansielle leieavtaler ved anskaffelse av flere av bussene, ERP og logistikk system. Leieavtalene på bussene gjelder vanligvis for 9 år, med mulighet til å fornye avtalene når de går ut. Leieavtalene inneholder ikke restriksjoner på selskapets utbytte- eller finansieringsmuligheter.

Oversikt over fremtidig minimumsleie	Nåverdi		Nominell verdi	
	2017	2016	2017	2016
Forfall innen 1 år	23 723	21 042	24 909	22 094
Forfall mellom 2 og 5 år	64 827	55 286	76 185	64 949
Forfall senere enn 5 år	14 609	10 723	20 417	15 167
Fremtidig minimumsleie	103 158	87 051	121 512	102 211
Fremtidig finanskostnad	12 267	10 879	12 267	10 879

Note 18 Skatt

Endring i balanseført utsatt skatt	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Balanseført verdi 01.01.	-5 823	-3 455	-9 408	-13 904
Resultatført utsatt skatt i perioden	-1 953	-2 271	3 001	3 799
Utsatt skatt ført direkte mot egenkapitalen	-61	-97	-1 736	698
Balanseført verdi 31.12.	-7 837	-5 823	-8 143	-9 408

Endring i utsatt skatt	Tide AS							
	Drifts- midler	Goodwill	Pensjo- ner	Konsern- bidrag	Gevinst- og taps- konto	Under- skudd til frem- føring	Annet	Sum
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2015	-1 417	-87	-3 458	-1	-3 976	-637	-1 830	-3 455
Resultatført i perioden	305	-29	247	-	-913	-2 716	835	-2 271
Ført over utvidet resultat	-	-	-97	-	-	-	-	-97
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2016	-1 112	-116	-3 308	-1	3 063	-3 353	-995	-5 823
Resultatført i perioden	152	-22	279	-662	-715	-455	-531	-1 954
Ført over utvidet resultat	-	-	-61	-	-	-	-	-61
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2017	-960	-138	-3 090	-663	2 348	-3 808	-1 526	-7 837

Endring i utsatt skatt	Konsern								
	Drifts- midler	Goodwill	Pensjo- ner	Gevinst og taps- konto	Derivater	Immaterielle eiende- ler	Under- skudd til frem- føring	Annet	Sum
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2015	56 638	894	-7 355	17 408	-3 815	5 682	-73 412	-9 945	-13 903
Resultatført i perioden	-7 442	-29	-201	-913	-	-	10 886	1 496	3 797
Ført over utvidet resultat	-	-	-81	-	779	-	-	-	698
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2016	49 196	865	-7 637	16 495	-3 036	5 682	-62 526	-8 449	-9 408
Resultatført i perioden	-9 011	-22	59	-733	-715	-383	13 711	95	3 001
Ført over utvidet resultat	-	-	-108	-	-608	-	-	-	-716
Belastet egenkapitalen	-	-	-	-	-	-	-	-1 020	-1 020
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2017	40 185	843	-7 686	15 762	-4 359	5 299	-48 815	-9 374	-8 143

Tide sitt fremførbare underskudd knytter seg til virksomheten i Norge og Danmark. Det er ingen tidsbegrensning knyttet til dette.

Note 18 Skatt (forts)

Endring i utsatt skatt	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Betalbar skatt	-	-	1 102	833
Endring utsatt skatt	-1 954	-2 271	3 001	-206
For mye/lite avsatt skatt tidligere år	-	-	101	77
Sum skattekostnad	-1 954	-2 271	4 204	704
Betalbar skatt av skattepliktig inntekt	-	-	1 102	833
Utnyttet skattemessig underskudd	-	-	-968	-797
Sum betalbar skatt i balansen	-	-	134	36
Avstemming av nominell mot faktisk skattekostnad				
Resultat før skatt	-3 982	-8 143	18 419	2 464
Forventet skattekostnad	-956	-2 036	4 421	616
Effekt av ulik skattesats mellom land	-	-	148	664
Skatteeffekt av følgende poster:				
Permanente forskjeller	-1 434	-473	-1 026	-737
Endring i utsatt skatt som følge av endret skattesats	242	239	-224	19
For mye/lite avsatt skatt tidligere år	94	-	885	143
Skattekostnad	-1 954	-2 271	4 204	704

Note 19 Garanti- og kausjonsansvar

	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Husleigaranti	2 050	1 900	2 050	1 900
Selvskyldnerkausjon (konsernselskaper)	733 998	701 943	-	-
Skattetrekk kemnere	56 000	46 000	56 000	46 000
Garanti til DSB	-	-	1 190	1 100
Garanti til Fyn Bus Danmark	-	-	12 890	4 517
Garanti til Sydtrafik Danmark	-	-	31 724	29 333
Garanti til Haderslev kommune	-	-	2 449	2 304
Garanti til Midttrafik	-	-	2 247	-
Møre og Romsdal Fylkeskommune	-	-	7 000	7 000
Hordaland Fylkeskommune	-	-	77 964	106 456
Rogaland Fylkeskommune	-	-	13 662	10 052
Vestviken Kollektivtrafikk AS	-	-	25 652	25 652
AtB AS	-	-	46 000	10 000
Sogn og Fjordane Fylkeskommune	-	-	6 710	6 710
Statens Vegvesen	-	-	55 058	49 585
Andre	8 000	8 000	13 150	13 425
Sum	800 048	757 843	353 746	314 034

Tide AS er solidarisk ansvarlig selvskyldnerkausjonist sammen med datterselskaper for konsernkontoen overfor DNB. Det er i tillegg til selvskyldnerkausjon stilt sikkerhet til datterselskap på til sammen 800 mnok.

I Tide AS er det skattetrekksgaranti som gjelder Tide AS, Tide Buss AS, Turbuss Vest AS og Tide Verksted AS.

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring

Formål og art

Tide benytter finansielle instrumenter til flere formål, herunder å fremskaffe kapital til investeringer i konsernets virksomhet. Konsernet står foran kapitalintensive investeringer i forbindelse med anbudskonkurranse på rutekjøring. Anvendelse av finansielle instrumenter vurderes forløpende av konsernledelsen.

Virkelig verdi av Tides finansielle instrumenter

Balanseført verdi av selskapets finansielle instrumenter vurderes i all hovedsak til amortisert kost og virkelig verdi. Virkelig verdi av finansielle eiendeler klassifisert

som "tilgjengelig for salg" er fastsatt som siste kjente omsetningsverdi på balansedagen. Virkelig verdi av rentebytteavtaler er estimert til nåverdien av fremtidige kontantstrømmer, beregnet ved bruk av swaprenten på balansedagen. Den virkelige verdien på disse avtalene innhentes fra selskapets bankforbindelse. Se under for ytterligere informasjon. Balanseført verdi av kontanter og kontantekvivalenter er tilnærmet lik virkelig verdi tatt hensyn til instrumentenes korte forfallstid. Tilsvarende er tilfelle for virkelig verdi av kortsiktige fordringer og gjeld. For rentebærende langsiktige fordringer, er virkelig verdi vurdert til fordringens bokførte verdi.

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Finansielle instrumenter etter kategori

Tide AS 2017

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	1 846	1 846
Kundefordringer	574	-	-	574
Andre kortsiktige fordringer	74 378	-	-	74 378
Kontanter og bankinnskudd	8 165	-	-	8 165
Sum	83 118	-	1 846	84 964

Forpliktelses	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Gjeld til kredittinstitusjoner (ekskl. leasing)	-	53 164	53 164
Finansiell leasing	-	7 123	7 123
Leverandørgjeld	-	5 147	5 147
Annen kortsiktig gjeld	-	127 896	127 896
Sum	-	133 043	133 043

Finansielle instrumenter etter kategori

Tide AS 2016

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	1 956	1 956
Kundefordringer	366	-	-	366
Andre kortsiktige fordringer	2 876	-	-	2 876
Kontanter og bankinnskudd	1 615	-	-	1 615
Sum	4 858	-	1 956	6 814

Forpliktelses	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Leverandørgjeld	-	4 473	4 473
Annen kortsiktig gjeld	-	58 924	58 924
Sum	-	63 397	63 397

>>

>> **Note 20** Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)**Finansielle instrumenter etter kategori**

Konsern 2017

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	5 112	5 112
Kundefordringer	254 055	-	-	254 055
Andre kortsiktige fordringer	123 433	-	-	123 433
Kontanter og bankinnskudd	192 446	-	-	192 446
Sum	569 934	-	5 112	575 046

Forpliktelses	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Gjeld til kredittinstitusjoner (eksl leasing)	-	613 895	613 895
Finansiell leasing	-	108 468	108 470
Depositum og annen langsiktig gjeld	-	150	150
Derivater	5 028	-	5 028
Leverandørgjeld	-	128 720	128 720
Annen kortsiktig gjeld	-	239 988	239 988
Sum	5 028	1 091 224	1 096 251

Finansielle instrumenter etter kategori

Konsern 2016

Eiendeler	Eiendeler vurdert til virkelig verdi over resultatet	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	-	5 137	5 137
Kundefordringer	-	169 521	-	-	169 521
Andre kortsiktige fordringer	-	84 922	-	-	84 922
Kontanter og bankinnskudd	-	180 573	-	-	180 573
Sum	-	435 016	-	5 137	440 153

Forpliktelses	Finansielle forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatet	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Gjeld til kredittinstitusjoner (eksl leasing)	-	-	597 778	597 778
Finansiell leasing	-	-	105 652	105 652
Depositum og annen langsiktig gjeld	-	-	150	150
Derivater	-	2 494	-	2 494
Leverandørgjeld	-	-	107 093	107 093
Annen kortsiktig gjeld	-	-	274 524	274 524
Sum	-	2 494	1 085 197	1 087 691

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)**Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi pr. 31. desember 2017:**

Eiendeler	Tide AS - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	1 846	1 846
Sum	-	-	1 846	1 846

Eiendeler	Konsern - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	1	2	3	Sum
Sum	-	-	5 112	5 112
			5 112	5 112

Forpliktelses	1	2	3	Sum
Derivater (renteavtale)	-	5 028	-	5 028
Sum	-	5 028	-	5 028

Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi pr. 31. desember 2016:

Eiendeler	Tide AS - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	1 956	1 956
Sum	-	-	1 956	1 956

Eiendeler	Konsern - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	5 137	5 137
Sum	-	-	5 137	5 137

Forpliktelses	1	2	3	Sum
Derivater (renteavtale)	-	2 494	-	2 494
Sum	-	2 494	-	2 494

Nivåinndeling for måling av virkelig verdi er som følger:

Nivå 1: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.

Nivå 2: Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enten direkte eller indirekte utledet fra en notert pris.

Nivå 3: Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er bokført til historisk kost, da verdsettelse etter virkelig verdi ikke lar seg gjøre.

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Risiko knyttet til kapitalforvaltning

Tides mål med hensyn til kapitalforvaltning er å opprettholde en optimal kapitalstruktur for å sikre tilgang til, og opprettholde en kapitalstruktur som bidrar til å tilfredsstille drift og som maksimerer verdier for eierne. Tide har en målsetting om å opprettholde en kapitalstruktur hvor egenkapitalandelen normalt er på 30%. Denne målsetting vil kunne fravikes i perioder med høyt investeringsbehov. Egenkapitalandelen per 31. desember 2017 var 22,9 %. Til sammenligning var egenkapitalandelen per 31. desember 2016 23,7 %.

Tide AS har en aksjonærpolitikk som tilsier at Tide-aksjen skal gi en attraktiv avkastning og bidra til aksjonærenes verdier.

Dette er et utgangspunkt når styret skal foreslå utbytte. I det enkelte år kan imidlertid utbyttegraden variere avhengig av resultat, kontantstrømutvikling, investeringsplaner og finansieringsbehov. Tide har som mål å ha en utbyttegrad på 30 %. Tide har delt ut utbytte i 2017, dette i tråd med konsernets resultatutvikling.

Netto rentebærende gjeld per 31. desember 2017 utgjorde 530 millioner kroner mot 523 millioner kroner per 31. desember 2016. I note 17 fremkommer forfallsstruktur på rentebærende gjeld og en oversikt over finansielle covenants knyttet til rentebærende gjeld. Konsernet er i dag hovedsakelig finansiert gjennom pantelån fra banker. Alternativ finansiering, lånetilgang og lånetingelser analyseres og vurderes kontinuerlig i forbindelse med anbudskonkurransene Tide deltar i.

Gearing per årskiftet:

	Balansført verdi	
	2017	2016
Netto rentebærende gjeld	529 917	522 857
Total kapital	1 570 160	1 547 558
Gearing	34 %	34 %

Finansielle risikofaktorer

Tide blir gjennom sine aktiviteter eksponert for ulike typer finansiell risiko: Markedsrisiko, kreditrisiko og likviditetsrisiko. Tides overordnede plan for styring av finansiell risiko fokuserer på å redusere risikoen knyttet til finansielle transaksjoner og poster.

Risikostyringen i Tide ivaretas av en sentral funksjon i overensstemmelse med retningslinjer godkjent av styret i Tide AS. Funksjonen identifiserer, måler, vurderer sikring og rapporterer finansielle risiko til datterselskapene i Tide.

Markedsrisiko

a) Valutarisiko

Tide eksponeres for valutarisiko knyttet til det danske datterselskapet Tide Bus Danmark A/S som er et heleid datterselskap av Tide AS. Risikoen er knyttet til omregning fra DKK til NOK, samt et svært begrenset antall transaksjoner med eksterne parter i de norske selskapene, er av beløpmessig karakter uvesentlige.

Dersom NOK i forhold til DKK var 10% sterkere/svakere pr. 31. desember 2017 og alle andre variabler var konstante, ville dette føre til et lavere/høyere resultat før skatt på 0,5 millioner ved omregning fra DKK til NOK, og høyere/lavere egenkapital på 5,4 millioner.

Utover dette, har Tide ingen løpende transaksjoner i utenlandsk valuta.

b) Prisisiko

Konsernet er eksponert for svingninger i priser på innsatsfaktorer, hvor drivstoff er den viktigste. De fleste av konsernets avtaler med oppdragsgivere har prisreguleringsmekanismer som medfører at konsernet i begrenset grad vil være påvirket av svingningene i pris. Det har ikke vært gjort sikringsavtaler på f.eks. drivstoff de seneste årene.

Annen prisisiko er knyttet til svingninger i aksjer for investeringer og andeler. Denne risikoen er begrenset til balansført beløp av disse postene.

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

c) Renterisiko

Tides renterisiko er knyttet til langsiktige lån og bankinnskudd. Lån med flytende rente medfører en renterisiko for Tides kontantstrøm som delvis reduseres av den motsatte effekten av kontantekvivalenter med flytende rente. Fastrenteinstrumenter eksponerer Tide for virkelig verdi risiko og anvendes i henhold til Tides retningslinjer på dette området.

Selskapet vurderer løpende bruk av rentebytteavtaler for lån med variabel rente vurdert ut fra Tides retningslinjer. Det avgjørende for å vurdere inngåelse av rentebytteavtaler vil være hvorvidt anbudskontraktene inneholder reguleringsmekanismer som dekker rentendringer på sikt.

Andel av lån med rentebytteavtale til bokført verdi pr. 31.12.	Balansført verdi	
	2017	2016
Instrumenter med rentebytteavtale		
Finansiell gjeld	90 769	82 000
Instrumenter med variabel rente		
Finansiell gjeld	523 126	515 778
Finansiell leasing	108 468	105 652
Finansielle eiendeler	192 446	180 573
Sum finansielle instrumenter etter renteprofil	529 917	522 857

Den faste renten i konsernets avtaler varierer mellom 3,7% og 5,2%. Alle rentebytteavtalene har løpende oppgjør av renter på samme dato som underliggende lån (sikringsobjekt). Oppgjørene skjer dels kvartalsvis og dels halvårlig.

Sensitivetsanalyse av kontantstrøm for instrumenter med variabel rente (forpliktelser):

En endring av renten med 100 basispunkter (bp) på

balansedagen ville ha økt (redusert) egenkapitalen og resultat før skatt med beløpene som vist under.

Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante. Analysen er utført på samme grunnlag for begge år, og er beregnet på 12 måneders basis.

Effekt av rentebytteavtaler er ikke inkludert i tabellen.

	Resultat		Egenkapital	
	100 bp økning	100 bp reduksjon	100 bp økning	100 bp reduksjon
2017				
Instrumenter med variabel rente	-5 231	5 231	-3 976	3 976
Kontantstrømsensitivitet (netto)	-5 231	5 231	-3 976	3 976
2016				
Instrumenter med variabel rente	-5 158	5 158	-3 868	3 868
Kontantstrømsensitivitet (netto)	-5 158	5 158	-3 868	3 868

>> **Note 20** Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)**Kreditrisiko**

Kreditrisiko representerer det regnskapsmessige tap som ville oppstå hvis eksterne parter ikke overholder sin del av kontrakten og er knyttet til finansielle instrumenter som kontanter og kontantekvivalenter, kundefordringer, andre fordringer og finansielle derivater.

Tide er eksponert for risiko for den kontantbeholdningen som er plassert i konsernets hovedbank, samt i øvrige banker som benyttes av konsernets selskaper. Tide vil søke alternative plasseringsmuligheter i de tilfeller hvor selskapets kontantbeholdning overstiger det nivå som er nødvendig for å møte forretningsbehovene. Tide anser risiko for tap av kontantbeholdningen som lav ved utgangen av 2017. Tide følger med på utviklingen i finansmarkedene generelt. I de tilfeller der det er indikasjoner på økt risiko for tap vil Tide følge opp egne bankers kredittrating i den hensikt å treffe nødvendige tiltak for å redusere risikoen.

Tide er også eksponert for kreditrisiko knyttet til kundefordringer samt transaksjoner i forbindelse med billettsalg. Kreditrisiko knyttet til billettsalg er minimal, siden oppgjør i all hovedsak er kontant. Kreditrisikoen for kundefordringene er også lav, siden motpart i det vesentlige er offentlige kunder. Maksimal risikoeksponering er balanseført verdi av de finansielle eiendelene i balansen.

Kreditrisiko knyttet til derivater gjelder ved utgangen av 2017 de rentebytteavtaler selskapet har inngått. Rentebytteavtale og underliggende låneavtale er inngått med bank i samme konsern. Tide anser derfor risiko for tap som lav. Kreditrisiko knyttet til andre fordringer anses også lav da de vesentligste postene gjelder avsetninger for opptjente, ikke-fakturerte inntekter fra oppdragsgivere (fylkeskommunene) og avgifter til gode fra staten.

Eksponering for kreditrisiko

Balanseført verdi av kundefordringer fordelt etter geografisk region og kundetype	Tide AS	
	2017	2016
Geografisk region		
Innenlandske kunder	574	318
Utenlandske kunder	-	49
Sum kundefordringer	574	366
Kundetype		
Kommuner, fylker og stat	113	134
Andre	462	232
Sum kundefordringer	574	366

Aldersfordeling av kundefordringer pr. 31.12 (Tide AS)

	Brutto 2017	Verdifall 2017	Netto 2017	Brutto 2016	Verdifall 2016	Netto 2016
Ikke forfalt	432	-	432	366	-	366
Forfalt 0 - 30 dager	107	-	107	-	-	-
Forfalt 31 - 60 dager	36	-	36	-	-	-
Forfalt mer enn 61 dager	-	-	-	-	-	-
Sum kundefordringer	574	-	574	366	-	366

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)**Eksponering for kreditrisiko**

Balanseført verdi av kundefordringer fordelt etter geografisk region og kundetype	Konsern	
	2017	2016
Geografisk region		
Innenlandske kunder	253 721	166 096
Utenlandske kunder	334	3 424
Sum kundefordringer	254 055	169 521
Kundetype		
Kommuner, fylker og stat	140 618	101 575
Andre	113 437	67 946
Sum kundefordringer	254 055	169 521

Aldersfordeling av kundefordringer pr. 31.12 (Konsern)

	Brutto 2017	Verdifall 2017	Netto 2017	Brutto 2016	Verdifall 2016	Netto 2016
Ikke forfalt	77 319	-	77 319	155 223	-	155 223
Forfalt 0 - 30 dager	127 845	-	127 845	6 607	-	6 607
Forfalt 31 - 60 dager	43 542	-	43 542	5 791	-	5 791
Forfalt mer enn 61 dager	6 962	1 613	5 349	3 321	1 623	1 900
Sum kundefordringer	255 668	1 613	254 055	170 941	1 623	169 521

Omfang av innregnet tap ved verdifall er ubetydelig, jfr. Note 12.

Likviditetsrisiko

Kontantstrøm følges opp av selskapets økonomiavdeling og en sentral funksjon i Tide AS. Tide har etablert en konsernkontoordning hvor samtlige norske selskaper i konsernet deltar i. Tilsvarende ordning er etablert blant de danske selskapene i konsernet. Nettobeholdning i konsernkontoordningen, positiv/negativ, blir bokført som kortsiktig fordring/gjeld i selskapsregnskapene. Konsernet har ubenyttede trekkfasiliteter, som også er tilgjengelig for Tide

på tilsammen NOK 114 mill. per 31.12.17. Det blir løpende gjennomført vurderinger av kontanter og kontantekvivalenter til å møte driftsrelaterte forpliktelser og lånebehov i forbindelse med investeringer. Selskapet har oppfylt sine forpliktelser ved forfall i 2017.

Forfallsstrukturen på selskapets forpliktelser er listet opp i note 17. >>

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Profil forfall finansielle forpliktelser inklusiv rentebetalinger

2017	0 - 6 mnd.	6 - 12 mnd.	År 2-3	År 4-5	Mer enn 5 år
Finansielle forpliktelser					
Pantelån	55 481	55 481	232 663	139 764	130 506
Finansielle leieavtaler	9 902	9 902	35 724	22 670	27 293
Leverandørgjeld og annen gjeld	128 720	-	-	-	-
Sum	194 102	65 382	268 387	162 434	157 799

2016	0 - 6 mnd.	6 - 12 mnd.	År 2-3	År 4-5	5 år
Finansielle forpliktelser					
Pantelån	77 968	77 968	240 798	54 943	146 100
Finansielle leieavtaler	11 047	11 047	33 650	31 300	15 168
Leverandørgjeld og annen gjeld	107 093	-	-	-	-
Sum	196 109	89 015	274 447	86 244	161 268

Note 21 Nærstående parter

Aksjonærer

Stavangerske Dampskibsselskab AS (DSD) har kjøpt seg opp i Tide AS i 2017 og eier 100% av aksjene. I 2016 hadde DSD en eierandel på 89,53 %.

Ledende ansatte

Opplysninger vedrørende ledende ansatte inkluderer tilsvarende forhold for de ledende ansattes personlige og juridiske nærstående. Se også note 6 for ytterligere informasjon.

Konsernselskaper

Konsernselskapene kjøper tjenester av Tide AS innen administrasjon, økonomi, finans og IT. Administrasjonen er samlet i Møllendalsveien 1a, og konsernselskapene dekker sin del av kostnadene knyttet til leie av lokaler.

Note 21 Nærstående parter (forts)

Transaksjoner med nærstående parter

	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Salg av varer og tjenester				
Konsernselskaper	42 580	39 095	-	-
Sum salg varer og tjenester	42 580	39 095	-	-
Kjøp av varer og tjenester				
Konsernselskaper	3 725	1 739	-	-
Hovedaksjonær - Det Stavangerske Dampskibsselskab AS	446	114	446	114
Sum kjøp av varer og tjenester	4 171	1 853	446	114

Fordringer/gjeld nærstående parter

	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Fordringer på nærstående parter				
Konsernselskaper	72 727	1 155	-	-
Sum fordringer på nærstående parter	72 727	1 155	-	-
Gjeld til nærstående parter				
Konsernselskaper	148 240	52 194	-	-
Sum gjeld til nærstående parter	148 240	52 194	-	-

Lån til nærstående parter

Tide AS	Konsernselskaper		Hovedaksjonær og TS		Ledende ansatte		Sum	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Balanseført verdi 01.01.	-	-	-	-	-	-	-	-
Lån tilbakebetalt i løpet av året	31 235	-	40 000	-	-	-	71 235	-
Balanseført verdi 31.12.	31 235	-	40 000	-	-	-	71 235	-

Tide AS har gitt lån til Tide Bus Danmark AS og Det Stavangerske Dampskibsselskab AS i 2017. Det er ikke ytt lån til nærstående parter av konsernet i 2016.

Godtgjørelse til ledende ansatte for øvrig, se Note 6.

Note 22 Segmentinformasjon

Virksomhetsområder

Kjernevirksomheten til Tide konsernet er busstransport for offentlige og private kunder; herunder ekspress- og flybusskjøring. Tide driver også turkjøring og har aktivitet innenfor reiselivssegmentet, hvor selskapet leverer opplevelsesreiser i Norge og Europa.

Tide-konsernet rapporterer følgende to virksomhetsområder for 2017 :

- Tide Norge - rute- og ekspressbussvirksomhet og verkstedstjenester
- Tide Danmark - rutevirksomhet og verkstedstjenester

Tide Norge

Tide Buss Norge består hovedsaklig av Tide Buss AS, Turbuss Vest AS, Tide Verksted AS og øvrig virksomheter. Tide Buss Norge sine kjernevirksomheter er rutekjøring og tur-/ekspressbuss virksomhet

Rutekjøring foregår i Hordaland, Rogaland, Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Vestfold. Tide Buss Norge opererer tolv større kontrakter med normal varighet på seks til ni år, samt ett til tre opsjonsår.

Selskapet driver tre ekspress-bussruter sammen med andre operatører, samt flybussene i Bergen og i Haugesund.

Tide leier også ut busser og i tillegg har selskapet salg av opplevelsesreiser i Norge og Europa.

Tide Verksted AS driver service og vedlikehold av tyngre kjøretøy, primært busser. De har Tide Buss AS som sin desiderte største kunde og mer enn 70 % av inntektene knytter seg til arbeid for Tide Buss AS. Selskapene er avhengig av hverandre for å drive kollektivtransport på en effektiv og god måte. Derfor er det naturlig å se Tide Buss AS og Tide Verksted AS som et segment. Tide Verksted AS har også oppdrag for eksterne kunder. Veksten av eksterne kunder har økt gjennom året, og det forventes en ytterligere vekst.

Turbuss Vest AS, Turbuss Vest Reiser og Turbuss Vest Skolen AS ble kjøpt opp av Tide i november 2016. Turbuss Vest sin kjernevirksomhet er utleie av buss og turkjøring. De har også salg av opplevelsesreiser samt norsk undervisning for sjåfører. Turbuss Vest har den samme virksomheten som Tide Buss AS og det er naturlig å se disse selskapene i samme segment.

Øvrig virksomheter består i hovedsak av konsernadministrasjon og eiendomsvirksomhet. Eiendomsvirksomheten er lokalisert i områder hvor Tide Buss AS opererer. Inntektene knytter seg hovedsaklig til utleie av lokaler der Tide Buss AS er leietaker. Øvrig virksomhet er primært knyttet til Tide Buss AS og blir derfor ansett som et segment.

Tide Buss AS deltar aktivt i konkurranser om nye kontrakter i Norge. Sommeren 2017 ble anbud i Sogn og Sunnhordland startet. Tide vant et nytt anbud i Trondheim med oppstart i 2019. I tillegg vant Tide anbud for rutekjøring i Ryfylke nord. Selskapet opererer ved utgangen av året 1 246 busser. Totalt i den norske virksomheten er det 3 009 ansatte.

Tide Danmark

Tide Bus Danmark A/S kjører rutebuss for trafikkselskapene FynBus på Fyn og Sydtrafik på Sydjylland og Midtrafik på Midtjylland. I tillegg suppleres det med en mindre andel bestillingskjøring. Selskapet har totalt 728 ansatte og opererer 315 busser ved utgangen av året. Tide gjenvant anbudene for Middelfart og Haderslev kommunalkjøring i 2017. I tillegg vant Tide anbudet for Kerteminde hvor de startet kjøring sommeren 2017. I slutten av 2017 vant Tide det 11. utbud hos Sydtrafik knytte til regionalbuss for Syd-Jylland med oppstart sommer 2018.

Geografiske områder

Konsernet deler sine aktiviteter inn i to geografiske regioner, basert på hvor virksomheten drives og hvor anleggene er lokalisert; Norge og Danmark.

Note 22 Segmentinformasjon (forts)

Segment	Tide Norge		Tide Danmark		Sum konsern	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Totale segmentinntekter	2 187 643	1 925 563	594 712	479 211	2 782 355	2 404 774
Segmentinntekter	2 187 643	1 925 563	594 712	479 211	2 782 355	2 404 774
Netto salgsgevinst	1 762	1 644	14 241	-202	16 002	1 442
Segmentkostnader	1 955 056	1 700 057	549 631	452 852	2 504 687	2 152 909
EBITDAR	234 348	227 150	59 322	26 157	293 670	253 307
Leasingkostnader	81 176	63 022	-	4 059	81 176	67 081
EBITDA	153 173	164 128	59 322	22 098	212 495	186 226
Avskrivninger varige driftsmidler	120 220	119 501	56 877	45 096	177 096	164 597
Driftsresultat	32 953	44 627	2 446	-22 998	35 399	21 629
Netto finans	-9 866	-14 814	-7 113	-4 351	-16 979	-19 165
Resultat *)	23 087	29 813	-4 667	-27 349	18 420	2 464
Eiendeler	1 114 502	1 059 179	455 658	488 378	1 570 160	1 547 557
Gjeld	808 567	734 637	402 148	445 390	1 210 715	1 180 027
Investeringer	53 004	53 441	42 471	274 775	95 475	328 215

*) Resultat vises før skatt for segmentene Tide Norge og Tide Danmark.

Note 23 Operasjonelle leieavtaler

Tide som leietaker

Årlige kostnader	Avtalens varighet	Utløpsdato	Tide AS		Konsern	
			2017	2016	2017	2016
Andre driftskostnader - Kontorlokaler	10 år	2015-2025	3 647	3 563	3 647	3 563
Andre driftskostnader - Bussanlegg	Anbudsperiode		-	-	78 174	69 025
Leasede busser	Løpende		-	-	78 984	62 611
Årlige kostnader brutto			3 647	3 563	160 806	135 200
Årlige leieinntekter fra fremleie			-	-	126	-
Årlige kostnader netto			3 647	3 563	160 680	135 200

De leasede bussene som er i konsernet har en gjenkjøpsverdi ved avtaleslutt. Beregningsgrunnlag for betalbar leie er nedbetalingsplan og flytende rente.

Fremtidige leieavtaler som ikke kan kanselleres, knyttet til operasjonelle leieavtaler forfaller som følger	Tide AS		Konsern	
	2017	2016	2017	2016
Innen 1 år	4 452	3 652	172 812	146 343
2 år	4 563	3 743	160 951	147 119
3 år	4 677	3 837	140 348	136 531
4 år	4 794	3 933	96 915	116 560
5 år	4 914	4 031	85 981	74 764
Etter 5 år	9 513	12 708	183 462	198 512
Sum	32 914	31 905	840 470	819 830

Note 24 Oppkjøp av virksomhet

2017

Selskap	Virksomhet	Dato	Andel stemmer	Vederlag
Bergen Buss Service AS	Transport og utleie av buss	23.03.2017	100 %	3 000

Bergen Buss Service AS sin virksomhet passer sammen med Tide og gjennom oppkjøpet styrker det tur og transport virksomheten til Tide.

For å forenkle selskapstrukturen i Tide, ble Bergen Buss Service AS fusjonert inn i Tide Buss AS den 01.08.2017 uten vederlag. Fusjon gjennomføres med hjemmel i allmennaksjeloven § 13-23, etter en fusjon mellom datterselskap og morselskap.

Fusjonen gjennomføres med regnskapsmessig virkning fra og med den 1. august 2017. Fusjonen gjennomføres skattemessig fra det tidspunkt fusjonen selskapsrettslig er inntrådt i henhold til aksjeloven § 13-16.

Fusjonen gjennomføres med regnskapsmessig og skattemessig kontinuitet slik at Tide Buss AS overtar Bergen Buss Service AS sine regnskapsmessige og skattemessige posisjoner i tilknytning til de overførte eiendeler, rettigheter og forpliktelser. Total fusjonseffekt ble ført mot egenkapital i Tide Buss AS med 641 tnok. Sammenlignbare tall er ikke utarbeidet.

Bergen Buss Service AS ble slettet samtidig med registreringen av den endelige gjennomføringen av fusjonen.

Vederlaget er i sin helhet betalt gjennom et kontantoppgjør.

Note 24 Oppkjøp av virksomhet (forts)

Eiendeler og gjeld inntegnet på dato for oppkjøpet	Bergen Buss Service AS
Omløpsmidler	
Kontanter og kontantekvivalenter	1 449
Kundefordringer og andre fordringer	1 810
Anleggsmidler	
Tomter og bygg	1 660
Utsatt skatt	1154
Offentlig avgifter	-452
Leverandørgjeld	-2 052
Annen kortsiktig gjeld	-5 864
Langsiktig gjeld	-1 192
Netto eiendeler	-3 487
	Totalt
Vederlag	3 000
Virkelig verdi identifiserbare netto eiendeler	-3 487
Goodwill	6 487
Netto kontantstrøm likvider som følge av oppkjøpt virksomhet	
Vederlag betalt kontant	-3 000
Kontant og kontantekvivalider mottatt	1 449
Sum	- 1 551

Bergen Buss Service AS har i perioden 23.03.2017 til fusjonen 01.08.2017 bidratt med 15.112 tnok i salgsinntekter og 844 tnok i årsresultat i resultatregnskapet.

Ved et oppkjøp den 01.01.2017 ville resultatregnskapet vist en salgsinntekt på 9.414 tnok og et årsresultat på kr. -993 tnok. Dette er beregnet ut i fra regnskapet til Bergen Buss Service AS pr 22.03.2017.

2016

Selskap	Virksomhet	Dato	Andel stemmer	Vederlag
Turbuss Vest AS	Transport og utleie av buss i inn- og utland	01.11.2016	100 %	12 000
Turbuss Vest Skolen AS	Arrangerer turer og andre aktiviteter	01.11.2016	100 %	-
Turbuss Vest Reiser AS	Opplæring og kompetanseutvikling	01.11.2016	100 %	-
Sum				12 000

Gjennom oppkjøpet av Turbuss Vest styrker Tide Buss AS sin tilstedeværelse i dette markedet. I tillegg forventes det kostnadsbesparelser som følge av stordriftsfordeler. Turbuss Vest Reiser passer sammen med reisevirksomheten som er i Tide og selskapet vil ha en verdi både alene eller integrert i Tide sin reisevirksomhet. Turbuss Vest Skolen har opplæring av sjåfører og har på grunn av dette en stor verdi for Tide.

Vederlaget er i sin helhet betalt gjennom et kontantoppgjør.

Note 24 Oppkjøp av virksomhet (forts)

Eiendeler og gjeld inntegnet på dato for oppkjøpet	Turbuss Vest AS	Turbuss Vest Skolen AS	Turbuss Vest Reiser AS	Justering etter oppkjøpstidspunkt	Totalt
Omløpsmidler					
Kontanter og kontantekvivalenter	1 464	118	455	-	2 037
Kundefordringer og andre fordringer	12 642	-279	183	-	12 546
Lager	1 503	-	-	-	1 503
Anleggsmidler					
Andre driftsmidler	37 812	-	-	-	37 812
Kortsiktig gjeld					
Leverandørgjeld	-6 033	-1 094	-422	-	-7 549
Annen kortsiktig gjeld	-7 096	-176	608	-	-6 664
Langsiktig gjeld	-27 338	-	-	-	-27 338
Utsatt skatt	-2 044	-145	-245	-	-2 434
Justering av resultat etter oppkjøpstidspunkt				-2 036	-2 036
Netto eiendeler	10 910	-1 576	579	-2 036	7 877

Innregnet goodwill som følge av oppkjøpet

Vederlag	12 000	-	-	-	12 000
Virkelig verdi identifiserbare netto eiendeler	10 910	-1 576	579	-2 036	7 877
Goodwill	2 088	-	-	2 036	4 124

Justering etter oppkjøpstidspunkt

Etter oppkjøpet har det fremkommet informasjon som viser at periodiseringene over 2016 ikke var korrekte. Ved justering av regnskapet er det benyttet en forenklet tilnærming for å få et mest mulig riktig inngående balanse pr 31.10.2016.

Resultatet og egenkapital for 2016 ved oppkjøpstidspunktet var feil periodisert pr 31.10.2016. Ved å innhente nye opplysninger ble regnskapet justert, se tabell over.

Oppkjøpet medførte en goodwill på 4 124 tnok. Som er knyttet til kundeporteføljen og synergier som følge av samordning av konsernets eksisterende virksomhet.

Vederlag betalt kontant	-12 000
Kontant og kontantekvivalider mottatt	2 037
Sum	-9 963

Netto kontantstrøm likvider som følge av oppkjøpt virksomhet

Turbuss Vest har siden november 2016 bidratt med 11 750 tnok i salgsinntekter og 123 tnok i årsresultat i resultatregnskapet.

Ved et oppkjøp den 01.01.2016 ville resultatregnskapet vist en salgsinntekt på 70 503 tnok og et årsresultat på kr. 739 tnok. Dette er beregnet ut i fra årsregnskapet for 2016.

Selskap	Virksomhet	Dato	Andel stemmer	Vederlag
Tide Eiendom Møre AS	Eie og forvalte verksted- og bussanlegg	23.11.2016	100 %	1 900

Note 24 Oppkjøp av virksomhet (forts)

Tide AS har hatt en eierandel på 50 % av aksjene i Tide Eiendom Møre AS. Den 23.11.2016 kjøpte Tide AS ytterligere 50 % av aksjene og oppnådde kontroll.

Vestbuss som eide 50 % av aksjene i Tide Eiendom Møre AS gikk konkurs november 2016. Vestbuss har benyttet Tide Eiendom Møre AS til verkstedstjenester for Tide Buss AS. Når Vestbuss gikk konkurs har Tide Verksted Møre blitt nystiftet og tatt over verkstedstjenestene som Vestbuss tidligere har hatt. Dette er bakgrunnen til oppkjøp av resterende 50% av aksjene.

Eiendeler og gjeld inntegnet på dato for oppkjøpet	Tide Eiendom Møre AS
Omløpsmidler	
Kontanter og kontantekvivalenter	275
Kundefordringer og andre fordringer	50
Anleggsmidler	
Tomter og bygg	16 069
Utsatt skatt	-800
Offentlig avgifter	-70
Leverandørgjeld	-6
Annen kortsiktig gjeld	-199
Langsiktig gjeld	-11 519
Netto eiendeler	3 800

Det er ikke oppstått goodwill som følge av oppkjøpet. Tide Eiendom Møre AS er innregnet 100% ved oppkjøpet.

Vederlag	1 900	Totalt
Virkelig verdi identifiserbare netto eiendeler	1 900	
Goodwill	-	

Netto kontantstrøm likvider som følge av oppkjøpt virksomhet

Vederlag betalt kontant	-1 900
Kontant og kontantekvivalider mottatt	275
Sum	-1 625

Tide Eiendom Møre AS har siden november 2016 bidratt med 307 tnok i salgsinntekter og -97 tnok i årsresultat i resultatregnskapet.

Ved et oppkjøp den 01.01.2016 ville resultatregnskapet vist en salgsinntekt på 1303 tnok og et årsresultat på kr. 221 tnok. Dette er beregnet ut i fra årsregnskapet for 2016.

Note 25 Hendelser etter balansedagen

Det har ikke vært hendelser etter balansedagen som har vesentlig betydning for vurdering av konsernets resultat og stilling.

Note 26 Betingede forpliktelser

Konsernet har ingen betingede forpliktelser som har vesentlig betydning av resultat og stilling.

Deloitte.

Deloitte AS
Damsgårdsveien 135
Postboks 6013 Postterminalen
NO-5892 Bergen
Norway

Tel: +47 55 21 81 00
Fax: +47 55 21 81 33
www.deloitte.no

Til generalforsamlingen i Tide AS

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Tide AS' årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Tide AS per 31. desember 2017 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Tide AS per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NWE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Registrert i Foretaksregisteret Medlemmer av Den norske Revisorforening Organisasjonsnummer: 980 211 282

© Deloitte AS

Deloitte.

side 2
Uavhengig revisors beretning til
generalforsamlingen i Tide AS

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Deloitte.

side 3
Uavhengig revisors beretning til
generalforsamlingen i Tide AS

- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til dekning av tap er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets og konsernets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Bergen, 22. mars 2018
Deloitte AS

Helge-Roald Johnsen
statsautorisert revisor

Tide AS
Postboks 6300
N-5893 Bergen

Tlf. 05505
post@tide.no

tide.no